

ప్రధాన పోషకులు.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ అద్దేపల్లి లక్ష్మణస్వామినాయకుగారు,

రాజమహేంద్రవరము.

ఆంధ్రప్రచారణశీగ్రింథనిలయము.

అంబంధగ్రింథమాల. 43.

శ్రీరామచంద్ర.

నీ తి క థా ము క్రా వ లి.

(ప్రథమ భాగము.)

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతముచందలి

గద్యపద్యాత్మకములగు నీతికథలు.

వాఠశాలలోఁ జదువుబాలురయుసమోగాక్షము.

మూలపకూర్పు.

అద్వైత పల్లెల త్తేజస్వమి,
ఆంధ్రప్రచారణశీగ్రింథనిలయము,
రాజమహేంద్రవరము.

పి ర క

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునుండి గద్యపద్యాత్మకము
లగు నీతికథలను బాలురయుపయోగార్థము యథారూపముగ
బ్రకటించితిని. నీతితత్వవిశారదుండును మహాత్ముండు నగు
భీష్మునిచే ధర్మనిష్ఠాపరుండగు యుధిష్ఠరున కుపదేశింపఁబడిన
యీధర్మోపాఖ్యానములు పురోభివృద్ధిగోరు బాలుర కవశ్య
పఠనీయములని వేఱుగ వ్రాయనక్కఱలేదు. ఇట్టి నీతికథలను
గల్పించి వ్రాయటకంటె నీతితత్వముల కాదర్శనస్వరూపమును
వేదతుల్యమునై సమహాభారతమునుండి గ్రహించుటయేయత్త
మోత్తమంబనియెంచి యీవిధముగ నేర్పికూర్చినాఁడను.
పాఠశాలాధికారులును దీనినాదరించి బాలురకుఁ బఠనీయ
గ్రంథముగ స్వీకరించినచోఁ గృతకృత్యుండనయ్యెదను.

బాలాంత్రపు వేంకటరావు.

విషయ సూచిక .

విషయము.	పుట.
1 దీక్షాకృత్యే కృష్ణాంతి.	1
2 వ్యాసుగోమాయుసంవాదము.	2
3 ఉష్ణచరిత్రము.	8
4 సముద్రసంస్కంపాదము.	9
5 కుర్కురసేచత్యముగదెలుపునట్టియితోహాసము.	10
6 కాపవ్యసాఖ్యాసము.	12
7 దీర్ఘదర్శిమొదలగుమత్స్యములయువాఖ్యాసము.	15
8 పలితరోమశులనుమూసికమాడ్చాలంబులసంవాదము.	18
9 బ్రహ్మదత్తునితోబూజనియచుశకునికై సంవాదము.	27
10 విశ్వామిత్రచగడాసంవాదము.	30
11 మృగయువకు—కిపోతమిధుసము.	36
12 గృధ్రదంబుతోసాఖ్యాసము.	44
13 పవనశల్మలీతరుసంవాదము.	49
14 నాడిజంఘునిచరిత్రము.	52
15 చిరికాయను మునికుమారునిచరిత్రము.	63

నీతి కథా ముక్తావళి.

ప్రథమ భాగము.

భీష్మకృత శ్రీకృష్ణస్తుతి.

నీ. శుచియును హంసుండు ♦ శుచిషత్తుఁబరముండుఁ
బరమేష్ఠియును సగు ♦ భవ్యుఁగొలుతు
మునులును సురలు నె ♦ వ్యచియున్న హుపెఱుం
గరు సర్వవిదుని చ ♦ స్వరుషుఁగొలుతు
శ్రుతులు సెప్పఁగమహా ♦ మతులు మఃఖౌషధం
బుగ నెఱింగెడు పుణ్య ♦ మూర్తిఁగొలుతు
బోకంబులెల్లఁగ ♦ బుటనిల్పుటడఁగుట
తనయందయగు మహా ♦ త్తిరునిఁగొలుతుఁ

తే. బక్షిరత్నచయంబుఁ బు ♦ ష్పవ్రజంబుఁ
బంజరముత్రాసు నార యు ♦ సాశ్రయముగ
నుండుచాఱ్ఱున విశ్వంబు ♦ నుండుటకు సు
ఖాస్పదంబగు పుండరీ ♦ కాక్షుఁ గొలుతు.

వ్యాఘ్రగోమాయసంవాదము.

—o—o—o—

క. శౌమ్యులసౌమ్యులభంగి

శౌమ్యులు శౌమ్యులవిధమున ♦ జనవర ! చిత్తా

గమ్యతేదోతురు వాని

సమ్యక్ష్పశ్చయతేగాంచ ♦ చందము సెపుమా.

వ. అనుటయు నాపగాతనయుం డేతస్త్వయోజసం

బైస వ్యాఘ్రగోమాయసంవాదంబు నితిహాసంబుగల దాక
నిట్లనియె.

ఆ. పురికయనగఁబరఁగు ♦ పురిఁ వొడికుండిను

సృసతికూరికర్మ ♦ నిష్ఠఁబరఁగు

సవ్విభుండు సచ్చి ♦ యధిప ! గోమాయునై

పుట్టె బుట్టెఱుంగు ♦ బుద్ధిశోడ.

వ. ఇబ్బంగింబుట్టె యానక్క మహిమనైతిశీలంబు

మాంసంబు దినకి హింససేయక వసంబునం బతితఫలంబులు

బత్తింబులు నాహారంబులుగా వర్తించుచుండ దోడిసక్క

లిదియేటివ్రతంబు మాంసంబేముడెచ్చియిచ్చెద మువయోగిం

చి సుఖునై యుండుమని పొగ్గించిన నమ్మెయికిం జొరక దృఢ

నిశ్చయతనుండె నంత నొక్కనాడు మృగంబుల కెల్లముఖ్యం

బైస శాస్త్రాలం బత్తెఱం గెఱింగి వచ్చి యగ్గోమాయువుతో

నిట్లనియె.

క. నిను హమ్మయిడిని యెత్తింగితి

ససఖా ! సనుజెందినిలిచి ♦ యతులసుఖము లం

దినమేలు సన్నుఁ గూర్చు

డనులోకము నిందయునుప ♦ సగునీశీశన్.

వ. నాలోడి బాంధవంబు నేయుమనిస సగ్గోమాయు
విట్లనియె.

క. నీ వాశ్రయణీయుండవు

గావే విను భోగపరము ♦ గాకున్నది మ

ద్భావం బటుగావున నా

కేవలములింపునేయ ♦ విద్ధిగుణాధ్యా.

వ. అదియట్లుండె భోగంబులుగాకున్న నేమి నీకుఁ గా
ర్యాకార్యంబులు నాయెత్తింగిన తెఱంగున నుపదేశించుచు
మైత్రివాటించి యునికి గర్హణీయంబై భవదీయమూలభృత్యు
లసూయసేసిభేదింతురు దాన నొప్పమివచ్చు నీవు నారలు గ
లంచినఁ గలంగకుండుటకును నాబుద్ధిపాటించుటకును సమ
యంబుసేసి సన్ను నున్నించుకొనియుండు మట్లైన నీకడవర్తిం
చియుండెదననుటయు నావ్యాఘ్రంబాభంగి నడవఁగలయది
యై యియ్యకొని.

ఆ. సంతసంబుతోడ ♦ సమయంబు సేసిన

నెలమిఁబొంది సక్క ♦ పులికిబుద్ధి

పెన్నునను గురి పగి వ ♦ సంఘెన పగ్గయని
కేతనమున బులియు ♦ బ్రీతినలిపె.

వ. కొంకొక కాలంబునకు సమ్మగరాజు మన్నించు
విధంబును స్తోమాయువు దదీయహితాహితంబులరసె
బుద్ధిసాచివ్యంబు సేయుతెజుగునుజూచి మాపోపక యప్పు
లిమూలభృత్యులు డమగోనంగూడికొని యొక్కనాడు.

క. పులిసమలెశుమాంసము వెరి

వలవడఁ దా మిహరించి ♦ యానక్కకు ని

మ్ముల నిల్వంగావించిన

నిలయంబుగొందఁబెట్టి ♦ నేర్పారంగన్.

వ. ఉన్నంతి భక్షణపదార్థపరిరక్షణంబును దాచి చే
యునదిగావున స్తోమాయు విప్పనికింజొచ్చినూంసంబుగానక
యెవ్వరేని మ్రుచ్చిలికొనుటగా నెఱింగినదియై శౌర్ధూలంబున
కెఱింగించిన నాముచ్చిమి యప్పులి యరయందొడంగిన నె
ప్పటిభృత్యులు గిపటోపాయంబువచ్చి.

క. నెమకపరివార మమ్మాం

సము గనుతెజుగును ఘటింప ♦ శౌర్ధూలముచి

త్తము సక్కవలన విరిస

త్విము నొందిన నెఱిగి భృత్య ♦ తితియిట్లయెనిగ్

ఆ. సక్క కేటివ్రతము ♦ సుక్కుక యిమ్మాంస

మపహరించినపుడ ♦ యబ్బెనేసి

నేమియైనఁజేయు ♦ నిదిపాపశీలంబు

గపటధర్మకంచు ♦ కంబుసువ్వె.

క. తాపఁట మాంసముఁ దిసఁదఁట

యీనక్కియు బేలువెల్ల ♦ నిన్నొసలు నీ

యాఁ మఱుమాటపలుకం

గా నోకుగు మిదియఁడపఁ ♦ గార్యములయెడన్.

క. అనుటయు మృగపతిమనమునఁ

గనలుగదిరి ఁక్కఁబట్టఁ ♦ గాఁ బంచి వధిం

పనుబుచ్చి దాని సంతయు

వినియప్పలితల్లిగరము ♦ వెసఁజనుదెంచెన్.

వ. చనుదెంచి యావ్యాఘ్రవరునితో నిట్లనియె.

క. ఇట్టియకృత్యంబులుగల

యట్టదె గూనక్క బేల ♦ వైతివి భృత్యుల్

వృట్టింకోలెను గుటిలత

లెట్టెట్టివిసేయ రకట ! ♦ మొఱుకగలిగెనే.

తే. బుద్ధిమంతునివలన దు ♦ ర్బుద్ధు లధికు

వలన హీనులు, హాపసి ♦ వలనఁజెసఁటి

వా రసూయలుసెయుదు ♦ రీరసమున

నింతి మొఱుగంగవలవదే ♦ యీవు నొడుక.

క. ధర్మ మధర్మముభంగి న

ధర్మము ధర్మంబుమాడ్కి ♦ తనయా ! తోచున్

నిర్మలమతి సరయవలయు

ధార్మికతన కోరువాడు ♦ దినకేర్పడఁగన్.

క. వినుమీ గోమాయువు వ

చ్చిసయంతటనుండి మనకు ♦ జేసినహితముల్

గనుగొనఁగవలదె యీతర

మునవాడిటు సేయఁడను స ♦ మూహయువలదే.

క. హితుఁడగుమంత్రిం గుటిలుల

యతికపటోపాయములకు ♦ సగపడిచెఱుపన్

మతిఁదలఁతురే ! పతి సుపరీ

క్షీతంబుగావింపకొకటి ♦ సేయందగునే.

చ. అనవుడు సక్కరాఁబనిచి

యస్వలిఁ గొఁగిటఁజేర్చి బాష్పముల్

గనుగవఁగ్రమ్మఁ బల్కులఁ ద

గంగఁబెద్దయు గారవించిన

న్వినము మృగేంద్ర ! మున్నటుల

సీవు సభన్ సనుమించివాఁడు వీఁ

డని కొనియాడి యిట్టదెగ

టార్చితి వెంపును నాదుమానమున్.

వ. అని పలికి గోమాయువు వెండియు.

క. నను సీవు పదస్థునిగా

నసఖా ! చేయంగఁదలఁచి ♦ సప్సడ సీభృ

త్యనికాయము కటవులఁబడ

కునికియు నాబుద్ధివినుట ♦ యును మఱవమికిన్ .

వ. బాససేయవే యట్లుంఁగాక.

ఆ. ఎఱిగియెస నెఱుంగ ♦ కేనియు నొక్కని

భంగపెట్టి పిదప ♦ సంగతుఁడుగఁ

జేసికొనుటమేలె ♦ సిరిగలవానికి

నట్టినిలుపు వాని ♦ కగునెహితము ?

క. అని పాసి యరణ్యముఁకుఁ

జని యశనదీక్షునొంది ♦ సద్భావభ్యా

తి నెఱయఁ బరమస్థానం

బునకగ్గోమాయవరిగెఁ ♦ బురుషవరేణ్య.

వ. ఈకథ పూర్వాపరవాక్యంబులయందలి తాత్పర్యం
బు నిరూపించి.

.క. వావిరిమాటలఁదేలక

భావంబునఁ గీడుమేలుఁ ♦ బరికించి యస

ద్భావుని సద్భావుని నవ

సీవర ! యేర్పఱుపనెఱుంగ ♦ నేరగవలయున్ .

ఉష్ణచరిత్రము.

సీ. ఆలస్యమును సని ♦ హాయత్వమునునొప్ప
 వవిలేని సతి సుఖ ♦ యైచరించు
 వినుతోల్లియొక్కయుష్మి ♦ మనితరసాధ్య త
 పంబుసేయఁగమెచ్చి ♦ బ్రహ్మవచ్చి
 యర్థించినదియేమి ♦ యనిన నాలోటియ
 యొప్పు నామెడ శత ♦ మోజన ప్ర
 మాణంబగుటకోర్కి ♦ వాణీశ ! నావును
 సల్లగుంకాకని ♦ యతఁడుసనియె,

తే. సదియు వరగర్వమున సహా ♦ యంబునొల్ల
 కలసభావతనుండుచు ♦ వలచియొక్క
 నాఁడు దనయజ్ఞుసాచి కా ♦ ననములోను
 వంగికొని మేయఁగాఁ బెను ♦ వానవచ్చె.

క. వచ్చినఁ దనమెడసాగించి
 యచ్చటిగుహలోన నుత్త ♦ మాంగంబిడి తా
 నిచ్చమెయి నిదురవోవఁగి
 విచ్చలవిడి నొక్కసక్క ♦ వెలదియుఁ దానున్.

వ. అగుహసాచ్చెం జొచ్చి యాకటిపెల్లున నాలుం
 దానును నొక్కట నాలోటియ కుత్తుకకబళించి నెత్తురుంగం
 డలు నొండొండ్రమింగందొడంగె నంత మేలుకని యాలో

క్రియమెడమరిల్లునంతకు నానక్కలు సరంబులు ద్రెవ్వం
గఱచిన నెఱిదప్పి యయ్యుష్ట్రంబు నిర్గతచ్రాణంబయ్యె స
ప్తచందంబుగాక నీవనాలస్యండువును, ననహాయసంపన్నుడ
వును నై నెగడు మనిసె సజ్జనసతి యతినితో శత్రుండధిక
బలుఁడైన నల్పబలుండగురా జేయోజ నాపదనిస్తరించు నన
వుడు సతండు సముద్రసరిత్సంవాదం బాకర్ణింపుము దాన
సేయడిగినయర్థంబు దేటపడియెడునని పలికి యిట్లనియె.

స ము డ్గి స రి త్స ం వా ద ము .

తే. ఉదధి సుఖగోష్ఠినుండి తా ♦ సదులతోడ

మీతటంబుల తరువులు ♦ మీరునొంగి

లఱిమిచాఱినఁ గూలు వే ♦ తెనములేల

పెఱికిపోవపి మీ కేమి ♦ ప్రియమొనర్చె.

ఎ. వాని నున్మూలింప మీకు శక్యంబు గామింజేసి
యో వానికింకఁజేటువాటిల్ల దిదియేమి యనవుడు గంగ యి
ట్లనియె.

క. బిగువెడలక నిలిచిపడున్

నగములువేతనచయంబు ♦ నమ్రంబై పై

ల్లగు మావేగముగడపి యె

సగొనుఁబురాస్థితిన బ్రదుకు ♦ సమకూరంగఁ.

వ. అనియె నాప్రబ్బలిచెట్లతెఱంగుఁగనుంగొని.

అ. అరిస్యసాలుపంపు ♦ నాత్మీయశక్తియు

నెఱిఁగి మూర్ఖవృత్తి ♦ నెదురుపడక

యుచితవృత్తి నతని ♦ యుద్ధతి మేవడిఁ

గడవి సీసబలుఁడు ♦ సెడక నిలుచు.

కుక్కురనీచత్వముం దెలుపునట్టియితిహాసము.

నీ. వినుమొక్కయితిహాస ♦ మనుషమంబగు తపం

బునఁబేర్చునాఁజొక్క ♦ మునివరేఖ్య

నాశ్రమంబున దద్ద ♦ యావిశేషంబున

నిఖిలజంతువులును ♦ నచటబీతి

వసియించి సుఖముండు ♦ వానిలో నొక్క కు

క్కురమెప్పుభక్తమేఁ ♦ గొలిచితిరుగు

సమ్మునిమెలగిన ♦ యచట నెల్లనుదాను

వర్తింపనొకదువ్వి ♦ వైరిమెత్తి

తే. కఠినవచ్చిన సమ్ముని ♦ కడకుఁబాటు

తెచ్చె నాకుక్క నాతఁడు ♦ దీప్తరూప

మైనదువ్విగాఁజేసిన ♦ నదిగడంగి

కవియ భయమంది పాతె ము ♦ స్కవియుదువ్వి.

సీ. అట్లుబెబ్బులివచ్చి ♦ యడలిసెబెబ్బులి
 గాఁజేసి గెలిపించె ♦ గరుణమెఱయ
 నొకమత్తకరిజూచి ♦ యోటుమై నొదిగిన
 నుద్ధతిగఁజేసి ♦ యెసఁగె జయము
 సింహంబు దెసభీతి ♦ జెడి పాటుతెంచిన
 ఘనసింహముగఁజేసి ♦ గర్వమిచ్చె
 శరభంబుధాటికి ♦ పకితిమైన నుదగ్గి
 శరభంబుఁజేసి ♦ యుత్సాహిఁజేసె

తే. నిట్లుదివసక్రమంబున ♦ నెక్కుడైన
 సత్త్వముగఁ జేయఁగాఁ గుక్క ♦ శరభ భావ
 మండితంబయి తిరుగుచు ♦ నుండిపూర్వ
 వాసనాసీచమగు మనో ♦ వర్తకమున.

స. ఇట్లుని విచారించె

చ. సనుగనియెందుసత్త్వము మ
 సంబున బెగ్గిలి పాటునప్పుడి
 మ్మునివరుఁ డిట్లపోలె గృప
 మొక్కలమై శరభంబుగాఁగఁ జే
 యునొ తిగదాని నట్లయిన
 నుద్ధతి నాకుఁ జరింపఁగాదుగా
 పుస నితనిక వధింతు వెర
 పుక బలముక సరియుల్లసిల్లఁగక .

తే. అనువిచారంబు దెవ్వ బో ♦ ధాత్ముడైన
 యమ్మునీశ్వరుడైతిగి యీ ♦ యథమజాతి
 యున్నతిస్థితియెఱుగునే ♦ మున్నపోలె
 గుక్కయయియుండుగా కన్న ♦ గుక్కయయ్యె.
 న. కాపునం గులహీనులు మాననీయులుగా రట్లుం
 గాక విశేషం బాకర్ణింపుము.

చ. కులమనిపట్టి చిత్తిమున
 గూరినకీడరియంగ లేకయ
 గలపువిభూతి దుష్టునకు
 గల్గంగజేయుట గర్హమెట్లు భృ
 త్యులమదియున్నరూపరసి
 యుత్తిమ మధ్యమహీనరూపమా
 త్రైలకుఁ దిగంగ నయ్యయి ప
 దంబులనిప్పుట నీతి భర్తకున్.

—♦♦♦—
 కా ప న్యో పా ఖ్యా న ము.

—♦♦♦—
 నీ. అవనీశ ! పారియా ♦ త్రాచలంబుననుండు
 నొకబోయ ధర్మసం ♦ యుక్తబుద్ధి
 వింటనేర్పరి మృగ ♦ వితతిప్రకారజ్ఞుఁ
 డారణ్యదేశసం ♦ చారశాలి

తల్లికిఁ దండ్రికిఁ ♦ దద్దయుభస్మంతై

ఫలమూలమధుచూంస ♦ ములను మేలి

కూడు గూరలు సమ ♦ కొల్పి వారికిఁ దృప్తి

యీవహించుచు శయ ♦ నాసనాదు

తే. లగుసదాస్థముల్ హృద్యంబు ♦ లుగ నొసర్చు

వలయునాహారములు ముని ♦ వరులకిచ్చుఁ

బగటఁ దొడఁచినఁ బరిమార్చు ♦ భండనమున

నొకఁడ వేవురనై న మ ♦ హోగ్రగతుల.

క. కాపవృండునుపేరిను

దీపించిసయతిని భూరి ♦ తేజముగని ర

ఘోవరుఁడువలయు మనకని

యాపౌలమునఁగల్గు దిస్య ♦ లందఱుఁడమలోన్.

ఆ. అతినిఁడమకునెల్ల ♦ నాధిపత్యముసేయు

వానిఁగా వరించు ♦ వారుగాఁగ

నిశ్చయించి కూడి ♦ నెమ్మిమ్మె జనుడెంచి

కొంచియిట్టులనిరి ♦ గౌరవమున.

క. బలవిక్రమసంపన్నుఁడ

వలఘుచరిత్రుఁడవు మమ్ము ♦ సందఱఁబ్రభునై

తలకొని రక్షింపుము నీ

వలచినపనిగొనుము పుత్ర ♦ వర్గముఁబోలెన్.

వ. అనిన విని యతండు వారల కిట్లనియె.

సీ. పలుజరమునిజన ♦ స్త్రీజుంబులఁ జంప

గాఁజెప్పినాఁడైన ♦ గడఁగిమీఁద

గవియక వాడుచుట ♦ కల్గవం బంగనఁ

జెఱుఁపట్టదగదు వి ♦ శేషమొకఁడు

పిగుఁడొసఁగి త్వ జా ♦ తిని బెంటిఁజంపుట

పాపంబు గోపుల ♦ బ్రాహ్మణులను

సంకటపెట్టంగఁ ♦ జనదు తితియహి

తముగోరి పూనియు ♦ ధంబునేఁ

తే. యధికపుణ్యంబు సత్య కీ ♦ యావిఘాత

మాచరించుట గడుదోష ♦ మననిఁ బ్రజకు

బాధగావించి కుడిచి శ ♦ నంబుదొలుచు

పురువుగతి నది వొలియంగ. ♦ బాలియునతఁడు.

న. అని చెప్పి మీరలీధర్మాధర్మంబు లెఱింగి నాపంచి
తెఱంగునఁ దిరిగెదరేని మీకు ముఖ్యుండనయి సత్యంబు సా
ఖ్యంబులంబెనువ మీయొగ జ్ఞేమంబు లరసెద ననియె దానిఁ
వారండఱుఁ బ్రీతింబొంది యాతనివచనంబున వర్తించి వర్ధిల్లి
రిట్లుకాపవృన్దంబు సాధులకు హితంబగునట్లుగా ద్యసులం
బాపంబులకుంబాపి తానును వారును నిహపరసిద్ధులం బ్రశస్తి
వహించె.

క. కాపవ్యోసాఖ్యానము

పాపహరము దీనిశ్రీవణ ♦ పఠనము లటవీ

స్వాచారక్షేమంకిర

రూపములగు నస్యన్యగవి ♦ రోగములహంక

స్థిదర్శముదలగుమత్స్యములయుసాఖ్యానము.

వ. అని చెప్పి భీష్మండు వెండియు నిట్లను స్థిదర్శ
ముఁ బ్రాప్తకాలజ్ఞండును, దీర్ఘసూత్రండును ననుమత్స్యం
బులుమాడు జలచరబహుళంబగు నొక్కయేటిమడుపునఁ
దమహాసంబొందుగలిగి యుండునవి. వేసవిసాచ్చిన దీర్ఘదర్శ
దక్కతిరెంటిని గూడంబిలిచి.

క. మడువంకఁగఁబాతెను నీ

రెడతెచ్చిన నొండుచోటి ♦ కేఁగఁగరా దె

వృషు నింకనినీళ్లులుగల

మడువునకుంబోవవలదె ♦ మనకట్టియెడఁ.

తే. అనినఁ బ్రాప్తకాలజ్ఞఁ డి ♦ ట్లనియె నేది

ప్రాప్తమయ్యెనక్కార్యంబు ♦ భంగినెఱిఁగి

యప్పటికిఁదగిచట్లు సే ♦ యంగవలయు

నూనితోపాయవృత్తి నే ♦ మఱుటలేక.

వ. అనిన నయ్యరుదెఱంగుల పలుకులు విని దీర్ఘసూ
త్రం డిట్లనియె.

క. జడనిధిచందంబున ని

మృదువొప్పగ నిప్పుడేమి ♦ మాతెను నిమ్మై

నడిచిపడ తిత్తినెవ్వగ

లుడుగుడు మఱిచూచికొంద ♦ మొయ్యసతతీతోన్.

క. అనుటయు నిదగర్జముగా

దని పల్కుచు నీర్హదర్శి ♦ యంబుస్తోతో

జనితాభయమగుపథములఁ

జనినొచ్చెం బెద్దమనువు ♦ సమ్మదలీలన్.

వ. తక్కినరెండును నందనిలేచె నిట్లు నిలిచిన యమ్మ
తస్యద్వయంబునకు భయంబు పుట్టం గతిపయదివసంబులకు.

క. బాత్రునీరెడత్రైవ్యగఁ

దాటబెడిదమైన యెండ ♦ దనుకఁగ నివృఠం

బాత్ర మను నంతవేడుక

కాటులు జాలరులుసొచ్చి ♦ క్రందుకొసంగన్.

క. వెరవున నూతిల నెత్తెలఁ

గరముల మత్స్యములఁబట్టి ♦ కడుసంతసముం

బొరయుచుఁ ద్రాళ్ళిన్ సగ్రువ్వగఁ.

గరమూహించుకొనిఁ బ్రాప్త ♦ కాలజ్ఞండున్.

క. ఇం దొకత్రాడుగఱచి యే

నొందంగా గుచ్చినట్ల ♦ యుండెద వీ రీ

కృంసుకొనుట మాసంగ న

మందలి నది యెడల విడిచి ♦ మహువుదత్త సేదన్ .

క. అని యొకగుడిమీలనుచును

నెసయంగాఁదూతకఱచి ♦ యిరుదొడలఁ ద్రా

హొరంగఁబట్టుకొని గ్రు

చ్చినచందముదోప మూర్ఖు ♦ జెందినభంగిన్ .

న. ఉన్నంత వేట దీక్షి యగ్గుదిగలయతండు.

క. తెలిసిటరొంపిసనోనం

దొలుచునెడం ద్రాసువిడిచి ♦ దురితంబునకుం

దొలఁగి పొరదప్పి యందొక

జలచరమున్నయెడ కేగ ♦ సంభ్రాంతగతిన్ .

క. ముట్టఁబడి దీప్తిసూత్రం

డిట్ట ట్టరుగఁగ నుపాయ ♦ మేది యొకనిచే

బట్టువడెఁ దనదుడెందము

పట్టునదలి చకతవికల ♦ భావేంద్రియుడై .

క. విను దొదవ్వులఁగార్యము

గనికొనవలయుపని మున్న ♦ కావింపఁగ నే

రనిజనుఁడు దీప్తిసూత్రం

డనునమ్మత్యంబుభంగి ♦ నాపదనొందున్ .

తే. అప్పటికిఁ దోచినట్టులు ♦ దప్పకుండ

ననువుతో ధృతిగల్గి కా ♦ ర్యంబునడపు

తెలుగు ప్రజలఁజూచి ♦ యల్లవోలె
బరమసంశయ మయ్యెను ♦ బ్రదుకుఁగాంచు.

క. ధుర్యత సనాగతములుగు

కార్యము లూహించికని తి ♦ గంజేను సయా
చార్దును సౌఖ్యముఁగొరయును
నార్యస్థితి ధీర్ఘదర్శి ♦ యనుమోచుకొనియ .

—కవి—

పలితరోమశులు మూచుకొన్నా లంబులసగవాదప్రకారము.

—కవి—

స అడవిలో నొకమొట్ట ♦ యుండున లాఁగలఁ

బలితుండునా నొక్క ♦ యెలుకయుండు

మొనెడముమీఁది ♦ సనిశంబు రోమశుల

డనుల నసంగించు ♦ నాసమీప

మున సందకడ నిశ్చయ ♦ మును మృగముల కురు

లొడ్డి వెకువచ్చి ♦ మొక్కమాల

డగపడ్డవానిఁగొం ♦ చరుగు నొకప్పుడ

హరింబునకుఁబెల్ల ♦ యచటఁదరుగి

తే. బోలు యుగఁబడియుండంగి ♦ బొంచిమాచి

భయముదక్కి యచ్చొటునఁ ♦ బలితుఁడెరకు

గుమ్మరఁగఁ జంద్రీకుండను ♦ గూబపులుఁగు

హఃతుండనియెడ ముంగియు ♦ సంతఁదోచె.

వ. ఎర్రకై నచ్చి యిట్లుదోచిన నయ్యెలుక యాగెంటి
బారికిందప్పిపోనరామిడలంచి బెగ్గలించియు ధైర్యంబుకలిమిం
గార్యంబూహించి యప్పిల్లి గొండ్లకనేరం జనుడెంచి దాని
తో నిట్లనియె.

క. ఉరద్రోన్యః గోతకి యిచ్చడ

నెరవారెగ నీకునేను ♦ విడుగరచేయన్

దొరకొనుట నీదుభాగ్యం

బరితప్తముదొడంగి మైత్రి ♦ యలవఱుపుమదిన్.

క. ముంగికి గూబకు సంగపడి

యంగంబులువడఁకుచున్న ♦ యవి నా కిమ్మై

సంగతిగలిగిన నీయు

త్సింగంబుననుండి భయము ♦ దక్కుదునేనున్.

చ. అనవుడు బిల్లియిట్టులను

నార్తశరణ్యుడ నయ్యెదట్టి నీ

కంఠ ! హితంబుసేయవల

దయ్య ! జగత్పతిసాక్షిగాఁగ ని

ప్పని దగఁబూనితిన్ వెఱపు

వాసి ననుం గదయంగరమ్ము వ

చ్చిన సకులంబు గూబయును

జేరఁగనేరవు నాకునోడుటన్.

ఆ. అనిన నట్లయగుట ♦ నాత్మనెఱింగియ

కాదె సంధియైన ♦ నాదు బ్రదుకు

సేవవిడుగరయును ♦ సజమగుటూహించి

నిన్ను జెందె బుద్ధి ♦ నిశ్చయంబు.

క. అని పలికె పల్లెడగ్గడ

యనయము నిశ్చంకవృత్తి ♦ సయ్యెలుకనసెం

చిసఁజూచి యయ్యులుకం

బును నకులము సచటు వాసె ♦ పోయెనిశేచ్ఛన్

క. సకులము నులూకిమును బో

కికు సంతసమందియుండి ♦ గ్రక్కున నమ్మా

పీక మయ్యరి చేరులు గొఱు

కక యలసతి నల్లల్ల ♦ గఱచుచునుండెన్.

వ. అమ్మయిఁ బలితుండుగొనకొని యయ్యరిం గొఱుక
కుండుట యెఱింగి రోమశుండిట్లనియె.

క. తిగునే యిట్లు కృతార్థుడ

వగు నీకురెగొఱుకకట్టు ♦ లాలస్యముసే

తిగుట కృతఘ్నతికును నెల

వగుటొప్పునె పొఱుకుకడక ♦ నదోహుడవై

చ. అనుటయు నెల్కయిట్టులను

నాశీరిరక్షణశీలు నిన్నుగ

డునఁ బారయంగ నిత్తునె క

డుం జెడుగుందనమేను భీతి నూ

నిసమదితోడ సమ్మమిన

నెట్టసయ్యయ్యరిఁ ద్రెంపనియ్యెడన్

మనమున నెగ్గుగాఁగొనకు

మాలనిఁగాంచి యప్పుడొంచెదన్.

క. ఉరిఁబాసి యేమిదలఁశో

యరిత్యమున వినుము ప్రిబలుఁ ♦ పై నయశనితో
నెరవున సంధియొసర్చియుఁ

గరంబు నమ్మమియ నీతి ♦ గాఁ గొందుబుధుల్.

ఉ. మాలనిరాకగాంచి భయ

మర్దితమైనమనంబుతోడ న

క్కాలమునందు నీకుఁ జనఁ

గావలయున్ వెనమాని పైకినా

యాలయముం జొరన్ సమయ

మప్పుడ నాకునుగాన సత్తఱి

స్మేలొనరింతు నమ్ము మిది

నిక్కము గర్జము నీవెఱుంగవే.

క. అసవుడు నల్లైలతలఁప

వినుము భనత్పాణరక్ష ♦ వెనఁ జేసితి నే

నసఘా ! నీవును నమ్మెయి

నను నాపదఁ బాపవలదే ♦ నమ్మిరయమునన్.

ఆ. ఆనిసఁబిల్లికిట్టు ♦ లను నెల్కవేగిర

పడకు ముచితకాల ♦ భావ్యమైన

యత్నవధిగదా న ♦ మగ్రిఫలత్వంబు

నొందు నొండుదలఁప ♦ కూరకుండు.

వ. అని యిట్లు పలితుండును, గోమశుండును నొంపొరులతో మాటలాడుచుండ వేకువయయ్యె నట్టియెడ.

క. తనతోఁ గొందఱు గుక్కలఁ
గొని యేతేరంగఁగేలఁ ♦ స్రూరకృపాణం
బును భీకరభంగిగ వెసఁ
జనుడెంచెన్ మాలఁడధిక ♦ సంరంభమునన్.

ఆ. పరిఘనాముఁడైన ♦ పాపాత్ముఁగనిభయ
మడరఁ బిల్లి యిట్లు ♦ లనియె నింక
నేమిసేయువాఁడ ♦ నిదెవచ్చెజమునూత
వోలె సత్వరముగ ♦ మాలవాఁడు.

క. అనిచ విని యొడ గోడకు
మనుచుం దెగఁగొఱికి వేగ ♦ మయ్యుగిఁ బలితుం
డనయముఁ జకితాత్ముండై
చనియెన్ గోమశుఁడు నవని ♦ జముపైకి వెసన్.

చ. ఎలుకయు బొక్కగోపలికి
నేగి ముదంబుచఁ బొంచిచూడ సం
కులముగ నేగుదెంచి పరి
ఘుండురి నుగ్గుగుఱెల్లఁ బూచి ని
ష్కలతకుఁ జిత్తమెంతయు విషా
పాదమువొందఁగఱోయె, బిల్లి య
య్యెలుకకు నిట్లనుం జెవికి
నింపగుభంగి చుదాత్తరీతిగన్.

ఆ. మేలు నేసి తగిన ♦ మిత్తునిఁబడసి త
త్సుచరితములవచ్చు ♦ సుఖము లనుభ
వింపఁజూచుటుడిగి ♦ వేర్పడియుండుట
యథయ నీతివిదుల ♦ తెరువుగాదు.

చ. అనఘ ! భయంబునొందుటిది

యారయ బేలఁదనంబు నెమ్మిమై
మునున చునమ్మి చెంది భయ

మోక్షాణముం గని నాకుఁ బాలమే
లొనరఁగఁజేసి నీవు దుది

నుల్లమునం దగవిశ్వసింపకీ
ట్లునికి సుఖంబె నాదు సిరి

కుక్తుఁడవయ్యెదు రిమ్ము ప్రీతితో.

క. బలవంతులైన చుట్టం

బులు నేనును నీకు మేలు ♦ వొనరింపఁగ ని

మ్ములమనుట యొప్పదేననుఁ

గలసిమనుము విడువుశంకఁ ♦ గనుమఘ్నమతముల్.

వ. అనిన విని పలితుఁడు రోమశునితో నీపలుకు లుచి
తంబులు నామాటలు వినుమని యిట్లనియె.

చ. అరులనమిత్రులం దెలియ

నారయుఁబంతయు సూక్ష్మకృత్య మ

వ్వేస వతిదుల్లభంబ రులు

వీరసనుండియు మిత్రభావముం

బొరయుటయుఁ సుహృద్దనుల
 పోలికగల్గియశత్రుత్వాగుణ
 స్ఫురణమొకప్పు సూపుటయుఁ
 జూతుముగాదె ధరితి నెల్లెడన్.

వ. కావున నిన్నుఁ బెద్దయుం గదియుట గర్జంబు గాదా
 సీవును మద్యశగతిం బొందుటఁ జూచితేనియు నేమటం జన దె
 ట్లంటేని.

క. బలవద్దిపులు ప్రయోజన
 ములకై లోఁబడుట గల్గుఁ ♦ బొలముల నేనుం
 గులు దీమంబులపట్టఁ ద
 గిలి నెట్టచ పట్టునడిన ♦ క్రియఁ జతురమతీ !

చ. అరయెడ మిత్రిబావమొక
 యస్వమకార్యము పొంటెఁగల్గిన
 న్వేరవునఁ బొముఁ బట్టునెడ
 నిక్కము నమ్మక దానివాటికిఁ
 గరము దొలంగఁ జేయునరు
 కర్జమువట్టి చరించు టొప్పదే
 పొరుగున నుండి నీకు హిత
 ముం దగఁ జేసెడ నెప్పుపంచినన్.

మ. విను నీ కామిషమేను నీయెడఁ గడు
 విశ్వాసముం బూనిచే
 రిన నీచిత్త మొకప్పు మద్దతవికా

రీభూతమై దుర్వినో
దనహింసారతినొందు నీసుత సుహృ
ద్బంధువ్రజంబేని ముక్
సనుగల్గెన్ సహియింప దాతృగరుణ
స్మృత్తింపు మిట్లుండెదన్.

వ. అని యంతినిలువక.

క. బలితపుటురీబడి పేరా
కలితో రేయెల్లనున్న ధ కతమున నీకుం
జలిది వలసి పిలిచెద విటు
నలయనె నీపలుకునమ్మి ధ వత్తునె చేరన్.

ఆ. అనుమ నిట్లుదలచె ధ నగునె మత్ప్రాణర
క్షకుడవై ననిన్ను ధ శత్రుగౌగఁగఁ
దలఁతునే కృతజ్ఞ ధ తయు బౌరుషంబును
గలుగ నేరు వెఱవ ధ వలవ దసఘ.

వ. అని రోమశునకు బలితుం డిట్లనియె.

క. నీవలస నేను బ్రదికితి
నీవును నాకతన మాల ధ నికి నగపడ వై
తీవిధమునఁ గల్గు సుహృ
ద్భావము సాలు నిను జేరఁ ధ దగ దిటమీదన్.

స. ఇవిధంబునకు శుక్రువాక్యంబులుం గలవాకర్ణిం
పుము.

క. బలవంతుడైన శత్రుని

వలనఁ బ్రయోజనము గలిగి ♦ వలను కలిమిఁగాఁ
గలసియు నదిగడచనఁగాఁ

దొలఁగవలయు నమ్మేనేని ♦ దుదిఁగ్గడొలయున్ .

ఆ. సమ్మదగనివారి ♦ సమ్మకయున్నది

తగినవారైనై నఁ ♦ దద్ద సమ్మి

యుండఁదగుదుతన్ను ♦ నొరులుసమ్మెడునట్లు

యుండి యెరులసమ్మ ♦ కునికి నీతి.

వ. ఇట్టిద బ్రదుకు తెరు వగుటంజేసి.

క. నినుబోంట్లను సమ్మక యే

నును బ్రదికెద నసఘ ! నీవు ♦ నుం గని చండా

లునియట్టివారిమాయలు

నినుఁబొందకయుండబ్రదుకు ♦ నెఱిఁబొమ్మింకన్ .

క. అనిన విని సిగ్గుపడి తన

చనుచోటికిఁ జనియె బిల్లి ♦ సమ్మతిఁబలితుం

డును వేఱొకతగులాఁగకుఁ

జనిసముచితవ ర్తనమున ♦ సౌఖ్యముఁబొందెన్ .

క. పలుపగఱవలనియాసద

దలఁగుటకును రిపు నహీన ♦ తరునై నఁ దనుం

గలపికొని బ్రదుకుటకు ని

య్యెలుకయుఁ బిల్లియును వెరవు ♦ లెఱిఁగించెదగన్ .

బ్రహ్మదత్తునితోఁ బూజనియనుశకునికై న సంవాదప్రకారము.

సీ. బ్రహ్మదత్తుండనఁ ♦ బరఁగిననరపతి

నగరఁబూజనియను ♦ నామమొప్పుఁ

జతురభాషిణియొక్క ♦ శకునివర్తిలుచుండు

నది పిల్లఁబెట్టి యిం ♦ పారఁ బండ్లు

దెచ్చి యర్మిలి దాని ♦ కిచ్చుచోమేలేఱి

యధిపుపుత్రునకిచ్చు ♦ సందుఁగొన్ని

వాఁడును మచ్చిక ♦ వచ్చి యప్పిల్లతోఁ

జగ్గాటమాడుచు ♦ సంచరించు

ఆ. నొక్కనాఁడు దాది ♦ యొద్దలేకుండ న

ద్వారకుండు పిల్ల ♦ తల సగల్గి

చంపె దానితల్లి ♦ చనుదెంచి కని మది

నిట్టులనియెశోక ♦ మెసకమెసఁగ.

తే. అకట కూడిమెలంగి యే ♦ మొకటియైన

నగ్గ నిడయును దానును ♦ ననుభవించుఁ

బట్టియాడుచునుండు ని ♦ ప్పాపజాతి

పడుచు చంపెనె యిటు దీని ♦ మిడుక మిడుక.

అ. రాచకొడుకుగాఁడె ♦ రాచవారికి నేటి

పరిచయంబు వేగ ♦ కరుణవిడుచు

హితవు మఱచు రాజు ♦ లెందు సమ్మికకుఁ బా
త్రములె సమదమతులు ♦ కౌర్యరతులు.

క. ఈవగదీర్చెదనంచుం
గోపంబున రాజుకొడుకు ♦ గుర్జులురెండున్
జేపకుసట్లుగ గోళున్
వే పెటికి రయమునఁ గగన ♦ వీధికి నెగసెన్.

న. ఎగసె యచ్చోట బ్రహ్మదత్తుండు విన నిట్లనియె.

క. చేసె నభుము దత్ఫలముం
జేసెతంగుడిచెఁగాని ♦ శిశువు నెడను నా
చేసిని కౌర్యములే దే
జేసితి మాటొందుగీడు ♦ సెందదు నన్నున్.

చ. అసవుడు బ్రహ్మదత్తుడది
యట్టిద నీదెసఁ గీడులేదు నీ
చనుటకు నామనం బతివి
పాదముబొందెడుఁ దొంటియట్లు న
మ్మి నిలువుమన్నఁ బూజని శ
మించు నెయ్యెండురు చేతఁ బడ్డ యీ
పెనుబగనొంద మాటపస
బేల్పడి క్రమ్మఁ జేరు టొప్పునే.

న. అనిన విని యతండు.

క. చేసినదానికి మాటుగఁ
జేసినఁ బగ యంతతోడ ♦ జెనుఁగాఁక గుఱుల్

- హాసిన సమ్మేయ విడచి
 నోసమా వెట్టుదుకొ యట్ట ♦ తుమ్మెలు నెత్తుగా,
 ౪. అనిన సతవిగ్గి శకుల యుట్టసియె.
 ౫. నెయ్యము సెడిసను మాటల
 తియ్యచినము నట్టి పగ మ ♦ దీక్ష ముచ్చెన జా
 నయ్యె గల నయ్య మత్తి చే
 టయ్యె నొకటిమూడు గాక ♦ యచి మేలగునే.
 ౬. వినుము నేలఁ దోచి ♦ కొనినను, దాయాదా
 లై న, మాటమాట ♦ కైస, నాడు
 వారియెడను గీడు ♦ వారక చేసినఁ
 బగ జనించు నిట్టి ♦ భంగు లైదు.
 ౭. పగయుఁ గల్గెనేనిఁ ♦ బాయనె గూడ్కమై
 నూర్చి సన్నియున్న ♦ నూడ్కి నుండుఁ
 గాన నమ్మి బేల ♦ కాలాంతరంబున
 నై నఁ జెడును సంది ♦ యంబు వలదు.
 ౮. నచనీజనకసహవాదరి
 తినూభవులసఖులనమ్మ ♦ పగ ననినను నె
 న్మునమునఁ బగ గలసారలఁ
 జనునే నమ్మంగ విడువు ♦ చతురవచనములో.
 ౯. అనుటయు బ్రహ్మదత్తుండిట్లసియె.
 ౧౦. కాలవశంబునఁ గీడు
 న్నేలును ననులకునుమూడు ♦ నీకును నాకె

వాలి యవి సేయవచ్చునె

బేలనె యే సంత యేల ♦ పెడఁ బాయంగఁ.

వ. అనిన విని శకుని యతనిమొగంబునఁ జూడ్కి నిలిపి
యిట్లనియె.

క. విను చల్లనిమాటలలో

మునిఁగి యలుక గుబ్బతిలు, స ♦ ముద్రజలములో
సన యుండి యాట కెప్పుడు

గనగన మనుబాడబాగ్ని ♦ కరణినరేంద్రా !

క. అని పలికి యవిశ్వాసము

మనమున నెలకొల్పి ♦ రాజు మాటలకుం దే
లనివెరపుతోడ నాపూ

జని దన కిమ్మైనయెడకు ♦ జనియెఁ గుమారా.

వ. అదియునుంగాక.

క. జననాథునకు సవిశ్వా

సనిరూఢత వలయు నెల్ల ♦ జనములయందుం

దనుఁ దనసిరిఁ గాచుటకై

యని నీతులు సెప్పుదురు బృ ♦ హస్తతిముఖ్యుల్.

విశ్వామిత్రచండాలసంవాదము.

క. ఏ పారి తొల్లి త్రేతా

ద్వాపరములసంధినొక్క ♦ వలపు ధరిత్రీ

తాపంబుఁ జేసె జనముల

పాపంబున వత్సరిములు ♦ పండ్రొండధిపా.

నీ. ఏఱులుఁ జెఱువులు ♦ నివ్వరఁ గర్పనము లెం

దును జెడఁ దరులతా ♦ దులును గమర

భూమియుఁ బసఁ దూల ♦ గోమహిషాదిజీ

వధనంబుఁ బొలియ భూ ♦ వరులు మేర

దిప్పి లోకములోని ♦ భాన్యముల్ గొన నధ

ర్మం బంతకంతకుఁ ♦ బ్రబల నధికు

లనదలఁ జెఱుపంగ ♦ యాగముల్ దేవతా

పూజలునెడలంగ ♦ భూసుర ప్రి

ఆ. ముఖము లై నవర్ణ ♦ ములచొప్పు దప్ప నా

హారరహితజనము ♦ లచట నచటఁ

బడఁగఁజూడ ఘోర ♦ భంగిగాఁ దఱచయ్యె

డొక్కలున్నవారి ♦ కెక్కభయము.

వ. అట్టిసమయంబున.

క. మునిపతి విశ్వామిత్రుఁడు

దనయాకలి కెందు మెలఁగి ♦ ధైర్య మెడలి యో

దనమాంసమూలఫలములు

జనులనడిగి యెందుఁ బడయఁ ♦ జాలక డప్పిన్.

వ. తూఁగాడుచుం జనువాడు ముందట.

చ. పసరపుఁబ్రేవుపోవులును

బందులడొక్కలుఁ గుక్కపుఱ్ఱలున్

మునుగువడితగ భూమిల

ముం దటచారగఁ గన్పచున్ ముగిం

బస నొకయింతి లేక పట

ప్రాణులనుం బొరిగొంచునట్లు గా

న్యైసకతఁ గూర యున్నవెలి

వాంఁగురపల్లెకు జెరియయ్యెడిన్.

న. ఆర్తినొంది యిటుసటుం బోవంజాలక నేలం బడియుగ
డి ప్రాణంబులువోపుటకు నుపేక్షింపందగదు; ప్రాణరక్షణంబ
పరమధర్మం బని విచారించి తగు నుపాయంబు చింతించువాఁ
డప్పుడ చంపి తిత్తోలిచి గాలిగొస్తనై చిసకుక్కకలిమంబుగ
నుంగొని.

న. ఇది దస్య నిస్స డియ్యెడి

నొదనదు ప్రాణంబు గావ ధ నొంజొకఁ జెడియన్

మది నూహింపఁగ మ్రుచ్చిమి

నొదవించికోనంగవలసి ధ యున్నది నాకున్

తే. ప్రాణములువోవకుండంగఁ ధ బరిహరింప

నొం మసాయ మెయ్యదియు లే ధ కుండెనేని

మ్రుచ్చిమియు ధర్మమగు నధ ధ మునిధనంబు

గొనుట యందును ముఖ్యమై ధ చనుట గలదు.

వ. కావునఁ జంజాలధనం బగుసారమే యమాంసంబసహ
గించి ప్రాణహాని పరిహరించుకొందునని నిశ్చయించియుండ
సర్ధరాత్రం బగుటయుఁ జంజాలురెల్ల నిద్రింప నెల్లస నీచి

చని యమ్మాంసంబు వట్టి తిగిచిన నచ్చేరువ నిద్రించుచుండ
లుండు విధివశంబున మేలుకని నీవెవ్వండవు మాంసంబు
ముచ్చిలించెదవు నిద్రవోవం జమ్ము నిన్నుఁ బొరిగొనియెద
సనుటయు భయంపడి గ్రక్కున నమ్మునిపతి యేను విశ్వా
మిత్తుండనని పలికిన వాఁడు వినయంబున శయ్యడిగ్గి కరుణం
గన్నీరొలుకం బ్రణమిల్లి కేలుమొగిడ్చి మహాత్మా ! సేతలం
పేమియని యడిగిన సతండు స్వాంతవచనంబుల నిట్లనియె.

చ. దరికొనునాఁకలిం దనువి

దాహముపుట్టినఁ బ్రాణహానికిం

బరిహరణంబు సేత కిది

పాసమయైనను గుక్కపంజుడే

భరసడిముచ్చిలించెద వి

భావనుఁ డెంతశుచిత్వసంపదం

బొరసియు సర్వభక్షకతఁ

బొందును నన్నునుజూడుమట్లుగఁ .

వ. అనిస విని చండాలుఁ డిట్లనియె.

తే. గుక్క మృగములలో నెల్లఁ ♦ గుత్సితంబు

దీనిఁ దని ధర్మమునకేల ♦ హానిసేయ

నొండుపాయంబు వెదకి కొ ♦ మృష్ణస్వలాత్మ

యనుడు వానికి ముని యిట్లు ♦ లనియె సధిప.

క. విను బ్రహ్మవహ్ని నాకుం

బెనుఁబ్రాపై యుండ నేను ♦ వెఱతునె యెట్లై

నను బోవనీక ప్రాణము

దనువున నిల్పుటయచూవె ♦ ధర్మం బరయన్.

ఆ. బ్రదికియున్న నేఁద ♦ పంబున విద్యను

బాచికొనఁగ నేర్తు ♦ బాతకంబు

నట్లు లగుట జీవి ♦ తాఢారమైన యీ

నంజు డిస్సు డెట్లు ♦ సమల కుడుగ.

చ. అనుటయు సంత్యజంబు సగి

యట్టివిధం బధనుంబు గాక నె

ట్లసె యది ధర్మమే కటక

టా మిముబోంట్లకు నిట్లు నేయఁగాఁ

జనునొకొ యన్న నమ్ముని ప్ర

శస్త్రుఁ డగస్త్యుఁడు దైత్యమాంసముం

దినఁడె నళించెనే యతని

తేజము పెంపును సంతనుండియుచే.

వ. అనవుడు వాఁ డిట్లనియె.

క. పరహితము నేయఁ బూనిన

పురుషుఁడు పాపంబు నేయఁ ♦ బొందఁడు క్షేమం

బరమముని యగునగస్త్యుఁడు

పరోపకారార్థకృతి న ♦ భవ్యం డగునే.

క. నావుడు మదాస్మి బ్రాహ్మణ

తావిద్యతాస్పదంబు ♦ దానికేఁగా నే

నీవిధి యొనరించుట పా
సావేశములేగు దీని ♦ కడ్డనడకుమీ.

క. అని మునివల్కిన నంత్యజుఁ
డను మాంసము విడువనోప ♦ కనుటగఁ దలఁపం
జనునె భవదీయతేజో
ధనహానికీఁ గరుణ పుట్ట ♦ దా యెవ్వరికీఁ.

వ. అనవుడు గాధినందనుండు.

తే. కరుణగలవేనిఁ బ్రాణంబు ♦ గాచికొనఁగఁ
దలఁచునాకు నిమ్మాంస మి ♦ మృలఘుచరిత !
యట్టులైన ప్రుచ్చిమియు లే ♦ దన్యతి మెడలి
వడయువస్తువు సేయుదు ♦ సాతకంబు.

న. అనిన విని చండాలుగ డిట్లనియె.

క. అతిశయితపుణ్యదీపులు
ప్రతిగ్రహమునీచుసరుని ♦ పాలంజీయన్
మతిఁదలఁపఁ గూడునే వి
శ్రుతగుణ ! యే మెఱతు నింకఁ ♦ జాఱచుఱఁబల్కన్.

వ. నీవలచినయట్లు నేయు మని సారమేయమాంసం
బిచ్చినఁ బుచ్చుకొని దానం బ్రాణంబులు రక్షించుకొని విశ్వా
మిత్రుండు ననియె. నిందుగ్గిండు తదనంతరంబ లోకంబుల వడ
దీఱ నర్జించె నంత హర్షించి యత్తపోధనవర్యుండును దపోవిశే
షంబున దోషంబునీఁగికొని మనీషిజనస్తుత్వం బగునిత్యవ్రతం
బున విలసిల్లె నాపత్నమయసమాచారం బిట్టిది యని చెప్పిన

భీష్మునితో భూవల్లభుండు ధర్మసూక్ష్మప్రకారం బింతమరవ
గాహం బగునే యీయితిహాసం బొక్కెంచుట నాడెందంబు
విషాదంబునొందె ననవుడు నతండు ధర్మంబు బహుశౌఖా
సమన్వితంబై యుండు రాజులకు నెల్లతెఱంగులు నెఱుంగ
వలయు. విషాదం బేల యనవుడు నజ్జనవిభుండు.

మృగయుడు—కపోతమిథునము.

క. శరణాగతసంరక్షణ

పరులకు సమకూరు నెట్టి ♦ పాటిఫలము ని
ర్భరకరుణాకర ! పరమా

దరమున నెఱిగింపు నాకు ♦ దానితెఱంగున్ .

ఆ. అనిన భీష్ముడిట్టు ♦ లను ముచుకుందుండు

నాగఁ బరఁగు ధరణి ♦ నాయకుండు

దనుజమంత్రిచేత ♦ వినినది యొకకథ

యఖిలసాపహరణ ♦ మాచరించు.

వ. అయ్యితిహాసంబు నెప్పెడ దాన సీయడినియర్థంబు
దెలియు నవహితండ్లనై యాకర్ణింపుము.

సీ. పాపాత్ముడొకభోయ ♦ పక్షుల నధియించి

తినియును బెక్కుమ్మి ♦ కొనియు నదియ

బ్రదుకుగా దానికి ♦ బహుసాధనంబులు
సవరించుకొని మహా ♦ టవిజరింప

నొకనాఁడు పెనువాన ♦ యును గాలియును ముట్టి

సకలజీవులకు నా ♦ శంబువుట్టు

సట్టిదియై కాన ♦ యంతయు జలమయం

బైన బెగ్గిలి యన్న ♦ రాధముండు

తే. వెరవుతో సల్లసల్లన ♦ వెడలి మిఱుత

నొకవవస్పతి జొంపమై ♦ యున్నదానిఁ

జెంది రాతిరి యగుటయు ♦ శిలయ సెజ్జ

గాఁగ శీతార్తుడై యుండె ♦ గౌరవేంద్ర.

క. ఆలుబ్ధకుఁ డత్తరువర .

మూలోకించి కడుభక్తి ♦ ననియె నిచటిభూ

తాలిం గొలిచెదఁ గరుణా

శీలతఁ ననుఁ గాచుటకు వి ♦ శిష్టవినీతికా .

వ. అని యిట్లప్పక్షిధ్వంసకుండు శయనంబు ప్రాపించియుం
డ నమ్మహీరుహంబుకోటరంబున వసియించి యిండునది యొ
క్కకపోతంబు దనవల్లభ యెటయేని మేతకుఁబోయి రాక
తడసిన శోకించి.

సీ. ఎచటనున్నదియొక్క ♦ యంతప్రాద్వికచోట

నుండునే ననుఁ బాసి ♦ యుజ్జ్వలాంగి

యేకారణంబున ♦ నేమయ్యెనో వాన

యేవునఁ దెగియెఁగా ♦ నోపునకట !

యమ్మేను లేకున్న ♦ నిమ్మేనికలిమి ని
 ర్థకం బధికాను ♦ రాగయుక్త
 యగుసతిగుణముల ♦ యైహికాముష్మిక
 సుఖసాధనంబులు ♦ సువ్వె పతికి

తే. నేమిసేయుదు మందిరం ♦ బిపుడు పాడు
 వాఱుచున్నది యనగ న ♦ ప్పలుకులెల్ల
 బోయవలలోన నున్నక ♦ పోతి విని మ
 సంబు సంతోషపూరిత మ ♦ గ్నంబు గాగ.

క. పతిమదికి నింతయెక్కిన
 యతివగదా పుణ్యవతి ప్రి ♦ యాలాపము లీ
 గతి విసఁ గాంచితి జన్మము
 గృతకృత్యం బయ్యె నాకు ♦ గెలిచితి జమునిన్.

ప. అని యుల్లంబున నుగ్గడించి పతికిం దన తెఱింగెఱింగిం
 చి విధికృతంబునకు వగవంబని లే దని మఱియు నిట్లనియె.

చ. శరణము సొచ్చిసం దగఁబ్ర
 సన్నతఁ గైకొని రక్షణంబు సా
 దరముగఁ జేయనత్యధిక
 ధర్మముగా బుధకోటిసెప్ప నీ
 వరసి మహార్తు వీని శర
 ణాగతు నోపినభంగి నాపదం
 బొరయక యుండఁ జేయుము ప్ర
 భాతపునీతునఁ గొంకువోయెడున్.

క. అని యిట్లేర్పడఁ బలికిన

విని శోకము డిగ్గవిడిచి ♦ విహగము గరుణం
దనజాతి సెప్పి తగ ని

ట్లనియె మనుజభాషణముల ♦ నాలుబ్ధకుతోళ్.

క. ఓయన్న ! డస్సినాఁడవు

మాయింటికి నతిథివైతి ♦ మసలక నీకుం
జేయవలయు నాతిధ్యం

బేయది భవదీప్సితార్థ ♦ మెఱిగింపు తగన్.

చ. అసవుష నుల్లమెంతయుఁ బ్ర

యంబు వహింపఁగ బక్షివర్య ! నీ

తున సకలాంగకంబులుఁ బ్ర

ధూసము లయ్యెడుదీనిఁ బాపవే

యనిన విహంగమంబు రయ

మారఁగ నచ్చటిపుల్లలెల్ల ము

క్కునఁగొనితెచ్చి పోవిడి య

కుంతతమైన దయాగుణంబునన్.

వ. ఆపాంతపల్లియకు రయంబునం జని పుల్లతలనంగ
తింబై నయింగలంబు.

క. కొని వచ్చి పుల్లప్రోవునఁ

దనుకంగాఁ జేసి నెమ్మి ♦ దళుకొత్తఁగ ని

ట్లను బోయతోడ మే నీ

యనలంబునఁ గాచికొనుట ♦ కై రమ్మనఘా !

చ. అసప్రమ వాఁడు గువ్వహృద

యంబలరం దనయంగకంబు ల

య్యసలశిఖాకలాపమున

నల్లనయల్లన కాఁచి శీతబా

ధన ముడుగంగఁ జేయఁగఁ బ

దంపడి యాఁకలి పాలఁ దోఁచెఁ దోఁ

చిన నెఱిఁగించె గువ్వకది

నేయ రుపాయము లేనియాత్మలోన్.

న. వగచి నెలవెలంబాఱి తలంచుకొని వాని కిట్లనియె.

తే. ఖగములకు జీవనం బనఁ ♦ గలదె సంగ్ర

హించి నట్టిది యాఁకలి ♦ కేమియైన

మాకు దొరకొన్నఁ దిందుము ♦ గాక యైన

నీవు డస్సితి వాతిధ్య ♦ నియతి వలయు.

వ. నాశరీరం బాహారంబుగా నిచ్చెదఁ గొనుము.

క. అనిపలికి యగ్ని వలగొని

తనదేహము దానిలోనఁ ♦ దడయక యిడినం

గని బోయ విస్మయంబున

మన మూనఁగఁ గొంతనేపు ♦ మ్రొన్నడియుండెన్

వ. పదంపడి.

మ. కలదే యిమ్మెయి పౌరుషంబు జగతిం

గారుణ్యమేపార ని

స్వల్పఁ గిట్టిచ్చునె మేను నాదుచరితం

బుల్ సిందకుం బట్టులె
తలఁపన్ వచ్చిన నింతకీడగునె యే
తత్కూరతాఘోరచే
ప్రలు మానంగలవాడఁ బక్షి గురువై
సంధించె సద్బోధమున్ .

వ. అని యంతరంగంబున నై రాగ్యంబు నిరంతరం బగు
టయు నింత నిలువక .

మ. ఇది యిట్లాని బంధులం దొఱఁగి తా
నీయగ్నిహోఁగూలె నొ
ప్పదమై యుండఁగ నిట్టితెంపు వెలయం
బెంపార నై రాగ్యసం
పద పాపంబుల నెల్లఁ ద్రొంపఁగ మహా
ప్రస్థానపుణ్యత్వ మొం
దెద నే నిస్సడ యంచు మానసము శాం
తింబొంద నిర్మోహుడై .

క. వలలోననున్న పులుఁగుల

వెలువడఁగా విడిచి వలయు ♦ వెండియుఁ దనకుం
గలపక్షినిహతి సాధన

ములు సచటనె యుండఁ బోయె ♦ జోయ నియతుడై .

ఆ. అక్కపోతి నాథుఁ ♦ డగ్నిలోఁబడుటకు

శోకవహ్నిఁ జిత్త ♦ మాకులముగ

నెలుగు రాలుపడఁగ ♦ నిట్లని పలవించె
సశ్శుజలతరంగి ♦ తాస్య యగుచు.

క. నాయాఁకలి కోర్వవెపును

వేయైనను నేఁ గొనంగ ♦ వెండి యనుభవిం
తాయాసపడుటఁ గనుఁగొని

కూయుదు సనుఁ బాసి చనుట ♦ కుం దగ వగునే.

వ. అని వెండియు.

సీ. ఇరుగుజొంపంబుల ♦ నింవారు విరులను

బాలు పైసపొదలక్రే ♦ వలకుఁదాగ్చి

సెలయేఱులందలి ♦ తెలిసీటఁ దనువుసాం

పెలసినగిరులతె ♦ ప్పలకుఁ జేర్చి

మావిమ్రాకల నెల ♦ దీవలఁ జెన్నొందు

తోటలకడ నలి ♦ తోడఁ జెంది

యలరునెత్తమ్ముల ♦ కలిమిఁ జెల్వగుడ్డి

యలతీరభూముల ♦ నల్లఁబొంది

తే. నన్నముదమునఁ జేరి యా ♦ నందమొందఁ

గేలి సలిపెను నీదగు ♦ లీల మఱవ

నావశంబె ప్రాణేశ ! ప్రా ♦ ణంబులిపుడ

నిన్నకూర్చి యేతెంతు నీ ♦ చన్నకడకు.

వ. అట్లుంగ్గాక.

క. జేనియనుమరణమునఁ దన

మేనువిడిచినట్టికాంత ♦ మేలిపదవికిం

దాను నతండును నరిగి య

నూనస్థిరసుఖము లందు ♦ చుండుట విందున్.

క. అని పలికి యపుడ యనలము

ఘనముగ దరికొల్పి మడి వి ♦ కాసముఁ బొందం

దనవల్లభుఁ దలఁచుచు వల

గొని లీలం జొచ్చి యతనిఁ ♦ గూడం జనియెన్.

క. స్ఫురితవిమానముమీఁద న

మరతతి వేష్టింప రత్న ♦ మయభూషణసుం

దర దివ్యమూర్తి వెలిఁగెడు:

వరునిఁ గలసి పరమసౌఖ్య ♦ వైభవ మెసఁగన్.

తే. లీలఁ బొరిఁబొరి నచ్చర ♦ లేమపిండు

బలసి యభివందనము నేయఁ ♦ బొలిచె నిట్లు

ననినపక్షియుగంబు వ ♦ ర్తనముదోఁచె

బుణ్యవర్తనుఁ డగుట నా ♦ బోయ కపుడు:

వ. తోఁచిన నతండు.

క. ఏనును నిట్లగుదు ననుచు

నూనినకౌతుహలముల ♦ నుల్లము వొదలన్

మే నెల్ల ముండు సింపఁగఁ

గానఁదఱిసి గళితరక్త ♦ కలితాకృతియై:

తే. అరుగుచుండువాఁ డొకచో ద ♦ వానలంబు

గట్టెధిరికాననం బెల్ల ♦ ముట్టి మండ

సంప్రమోదితచిత్తుఁడై ♦ చక్కఁజొచ్చి
యొడలు దొఱఁగి దేవత్వంబు ♦ వడసెనధిప.

ఉ. ఈయితోహాస మధిమెయి

సెజ్జనముల్ వినిసంబఠించినం

బాయు నుదాత్తగోహనన

పాతక మైనను భూరిసౌఖ్యముల్

వేయివిధంబులం బొరయు

విన్ముతగన్ శరణార్థిఁడోషితుం

జేయనివాఁడు కల్మషముఁ

జెందు నొకప్పుడుఁ బాయుఁ డేమిటన్.

గృ ధ్ర జ ం బు ణో పా ఖ్యా న ము.

సీ. గాంగేయుఁ డిట్లనుఁ ♦ గౌతేయపూర్వజు

నకును నైమిశపట్ట ♦ ణమున నొక్క

బాలుండు మృతుఁడైన ♦ బంధులు ప్రేతభూ

మికఁ గొనిపోయి య ♦ మేయశోక

వివశాత్ములై పల ♦ వింపఁగా గ్రద్ద యొ

క్కటివచ్చి మీర లి ♦ క్క భయంబు

దక్కియేడ్చుచునుండ ♦ దగదిదెక్కింకెడుఁ

బొగ్గిద్దు రాక్షసులును ♦ భూతములుఁ బి

తే. శాచములు వచ్చి తినుటకు ♦ నేచితిరుగు
జననమరణముల్ వింతలె ♦ చన్నశిశువు
తోన యందఱు జనుటకు ♦ బూనియుండు
వారలే పొండు పీనుంగు ♦ వైచి వేగ.

క. తెగిపోయినవా రేడ్చిన
మగుడుదురే వెట్టులార ! ♦ మానుండు మీరు
దెగుదురు దడసిన నావుడు
నగునట్టిద కర్జమనుచు ♦ నందఱు భీతిన్.

వ. శవంబు విడిచి పోవంజూచిన నొక్కనక్క బొక్కలో
నుండి వెడలి వారలతోడ.

సీ. గ్రద్దమాటలకేల ♦ కడుభీతిఁబొందితి
రక్కటా ! బాలుని ♦ నబ్జవదను
నిటువైచి పోవఁగా శ్లాఘాడే నేడ్వఁడు
శోకంబువోవని ♦ చోప్పటఁ గొంత
ప్రొద్దంతలో విధి ♦ కూరుండు గాకున్న
బ్రాణంబు గ్రమ్మఱ ♦ రాక గల్లు
నో యెఱుంగుదురే యి ♦ నుండునునస్త్రాదిగ్రి
జేరెడు వెఱవక ♦ మీరు నిలువుఁ

తే. డనిన వారును మనమున ♦ నాసవుట్టి
మడిగివచ్చిన గ్రద్ద యి ♦ మ్మందబుద్ధి
యైననక్కమాటలువిన ♦ నగునె వికృత
మయ్యఁ బీనుంగు వచ్చునే ♦ యసువులింక.

క. కడుబెట్టిదుండు కాలుఁడు

మిడుక మిడుక నపహరించె ♦ మీ రీయానన్

విడుపుఁడు బాలునినుగతికిఁ

బడయుఁడు దానాదులైన ♦ బహుధర్మములన్.

ఎ. అనిపలికిన నాగృధ్రింబు వచనంబు లాక్షేపించి యు
జ్జంబుకంబు వారలనుద్దేశించి.

క. కూరిమతి గృధ్రి మిట్టికు

మారకునిం జూచిచూచి ♦ మనలకపోనన్

మీ రెట్లోరెచ్చదరో క

న్నీ రెటు మముబోటులకును ♦ నిలువనొలికెడున్.

క. దయమాలిపోవ నేటికిఁ

బ్రియత్నిమునఁ బొదువ దైవ ♦ బలమున మీకుం

బ్రియ మెసఁగ బ్రిదుకుబ్రిదుకం

డయినను మఱి పోవరాదె ♦ యనిచెప్పటయున్.

వ. గృధ్రింబిట్లనియె.

ఆ. ఏను బుట్టి వేయు ♦ నిన్నూఱు మున్నూఱుఁ

గలవు వత్సరములు ♦ గాన నెంచు

బాలు యావనవస్థుఁ ♦ చౌధుని వృద్ధునిఁ

జచ్చిపోయి మగిడి ♦ వచ్చువాని.

క. ఒకటి గలదు వత్తురు వే

తొకగర్భంబునకు మృతులు ♦ యుక్తినిజమె న

క్కకు నేటిబుద్ధి పీనుగు
నకుఁ బ్రదుకెటుగలుగు నిట్టి ♦ నవ్వులు గలవే.

నీ. అనవుడు నెర వెక్కి ♦ యాబిడ్డ వైచి పో
యెడువారలకు నడ్డ ♦ పడుచు నక్క
నినుడు రాఘవుడు నే ♦ ర్వున బ్రదికింపఁడే
మృతుడైన భూసుర ♦ సుతుని మగుడ
స్మంజయుకొడుకు న ♦ చ్చిననారదుడు పృథ
వంబునఁ గ్రమ్మఱ ♦ వానిఁ దేడె
యట్టల యొకసిద్ధుఁ ♦ డమరుండు మీయేప్పు
లాలించి దయ బాలు ♦ నసువు లొసఁగె

ఆ. నేని మేలు గాదె ♦ యిది యేల పోయెద

రనిన వారు మగిడి ♦ యరుగుదెంచి
శిశువుశవముచుట్టఁ ♦ జేరి పెల్లెడ్డిరి
పనవిపనవి యంత ♦ నినుడు గుంకింకె.

వ. ఆగృధ్రంబును జంబుకంబును నాకలిచేత వండురు
చుండిన తానతాన బాలశవంబు నాహారంబు గొనుటకై యివ్వ
ధంబునం దమతమపల్కునేర్పునం గ్రమ్మఱించె బ్రాద్దుగ్రుం
కినం దా నచ్చోట నిలువనేరదు గావున గ్రద్ద యటమున్న
వారు వోవుటకై యప్పటితెఱంగుమాటలాడె రాత్రియైనం
దనకు మేలుగావున నక్క వారలు డడయుటకుం దగినచందం
బునం జెప్పె నది వానితెఱంగు ప్రీతివనవిహారివిరతుం డగు
శంకరుండు కడుజారసపూరనశంకరుండగుటసప్సమ.

ఆ. అట్లు పసవి యేడ్పు ♦ నజ్జనంబులకుఁ బ్ర

త్యక్షమై వరంబు ♦ లడుగుఁ డనిస

సంప్రమోదభక్తి ♦ సంభ్రమభరితు లై

చక్కనవనిఁ జూఁగి ♦ మొక్కి వాడు.

క. బాలమరణశోకంబుఁ

దేలక యుండంగఁ గావు ♦ దేవోత్తమ ! నీ

వాలించిన బ్రదికితిమి ద

యాభిహృదయ ! వార్వితీప్రి ♦ యా ! చంద్రిధరా.

వ. అని యనేకవిధంబుల వేడుటయు శివుం డాశిశువు ప్రాణంబు లొసంగి వీడు శత్రుయస్సంపన్నుం డగుచూఁ డని యానతిచ్చి యాగృధ్రజంబుకంబులకు నాఁకిలి యొండు మను లేక యుండం బ్రసాదించి యంతర్హితం డయ్యె సం తోషంబున సంతరంగంబులు సంగంబులుం బొదల నజ్జనం బులు బాలునెత్తికొని పలుమఱుం జూచుచుఁ గొంగిలించు చుం జనిరి గృధ్రంబులు జంబుకంబును ముదింబునం బొం గుచుఁ బొయి తమతమకులంబులతోఁ బ్రభూతింబులై ప్రవ ర్తిలై నార్తజనబాష్పప్రమాదజనంబు ప్రభువులకుం గర్తివ్యం బగుటకును నిజకార్యార్థు లగుకపటులనేర్పుమాటల తెఱువులై టింగికోనుటకును నుదాహరణం బైనయీగృధ్రజంబుకోపా ఖ్యానంబు.

క. వినినఁ బఠించి వ్రాసినఁ

గొనియాడిన దురితపిడ ♦ కుం దొలఁగి నరుం

డనుపమధర్మములకు భా

జన మగు నాయుఃప్రవృద్ధి ♦ సంపద నొందున్.

పవనశాల్మలీతరు సంవాదము.

నీ. అని వినతుం డగు ♦ నాధర్మసుతునకు

ముదమునఁ జెప్పి భీ ♦ ఘృండు మఱియు

నిట్లనుఁ దగ నొక్క ♦ యితిహాస మధిప ! యా

కర్ణింపు హిమవన్న ♦ గంబునందుఁ

గలదొక్కబూరుగు ♦ గడుఁబెద్దకాలంబు

ముదురు శాఖాశోభి ♦ మూలదృఢము

నారదముని యొక్క ♦ నాఁడత్తరువుపొంతఁ

జని చని వేడ్క ని ♦ ట్లనియె నెమ్మి

తే. బూరువా ! యింతపటపును ♦ బొడవుఁ గల్గి

నీవు మృగపక్షీసంశ్రయ ♦ చీయ మగుచు

నునికి గని ప్రీతి నడిగెద ♦ ననిలుచేతఁ

బడు మహీజంబులెల్ల నీ ♦ పడమి యెట్లు.

క. పవనునకును నీకును బాం

ధవము గలదొ యతఁడు నిన్ను ♦ దయ రక్షింపన్

సవినయవృత్తిని బ్రదికితొ

చెవులకు నిం పెసఁగ నిజము ♦ సెప్పుము నాకున్

క. అనిన విని బూరు విట్లను

ననిలునిబల మన్నదీయ ♦ మైసబలముతో

నెనగా దేర్పడ విను పదు

నెనిమిది యగుసంశమునకు ♦ నెనయ దరయఁగన్

వ. అని పలుకుటయు సమ్మసింద్రుండు.

ఆ. అమ్మచెల్ల యిట్టు ♦ లనకుము గొండలు

లోనుగాఁగఁ బవను ♦ చే నపాస్త

మహిమము లగు టెఱుఁగ ♦ మా భూతములచేష్టి

తములు వాయువశగ ♦ తములు గావె.

క. అనుటయుఁ బెలుచనియెఱుఁగున

ఘనమూల ప్రబలశృఙ్ఖ ♦ కాదుర్జయు స

న్నును దాఁకిన నతనిప్రభం

జనుఁ డనునామంబునకు న ♦ సత్యత వచ్చున్.

వ. అని గర్వించి యాడిన శాల్యలిం జూచిసురముసిప్ర
వరుండు.

చ. మఱవకయుండు నీబిరుదు

మాటలు నీవిటులంట మారుతుం

డెఱిఁగెడు నెట్లు సంచు వెన

నేగి సమస్తముఁజెప్ప నాతఁడే

డైఱుఁ బనుదెంచి నీవంట క

డిందిమగండవు నిన్నుఁదాఁకినం

జెలు తపె పేరు బూరుగ ! శ

శించితి గాకిటఁ బల్కు లేటికిన్.

మ. అని కోపంబునఁ బల్కు నప్పవనుతో

నాభూరుహం బింత పె

ల్పన నీవాడెద వంతతక్కువనె బే

లా ! లోకసామాన్యవృ

క్షునికాయంబును నన్ను నొక్కటిగ ని

చ్చంజూచితే యన్న న

ల్లన నవ్వొప్పఁగ నాసమీరణుఁడు హే

లాస్సార్కుడై యిట్లనున్.

క. ఒకనాఁ డజుండు నీనీ

డకు డబ్బాటరుగుదెంచు • టయు నమ్మేలా

త్మకు వ్రేగై మన్నించిన

మెకమెకపడి తిట్ల పలుకు • మీ తగ రేపున్.

వ. అనిపలికిన బలుమొగంబుతోడం చోయిన నబ్బూరువు
మనంబునం దలంకి.

చ. మనుగడ దప్పునొక్కొ ముని

మాటలుగైకొననైతి నాబలం

బన నదియెంత యుగ్రత మ

హాబలురాకకు నోర్వజాలనా

తని నొకభంగి గెల్తునని

తాఁ దలపోసి హరించె నాకులుం

గొనలును జొంపముల్ నిడుద

కొమ్మలు రేయగుళుం గ్రమంబునన్.

వ. అట్లు తన్నుం దానవిటుచుకొని యున్నంతవేగుటయు.

చ. ప్రాతినకు నీడుగా భయద

భంగిఁ బ్రభంజనుఁడగుదెంచి యీ

క్షీతిరుహముం గనుంగొని యి

నీ ! యిదినాపని నీవచేసి తి

మ్మతి నీక సంతసింపు మిటు

మన్ననఁ బొందుము నీదుబాంధవ

ప్రాతతికి నివ్వధంబు నదు

పాయము మే లెఱిగింపు పెంపునన్.

వ. అని యల్లసంబాడి సముల్లసద్గతి నాసదాగతి సనియె. నట్లు శాల్యలీ పవనుచేత భంగంబునొంది వగంగుండెం బ్రబలునితోడ దుర్బలుండు దొడరి మత్సరగ్రస్తుం డయిన స పాస్తవిభవుం డగు.

అని భీష్ముడు యుధిష్ఠిరునితోఁ బవనశాల్యలీసంవాదంబను నీపుణ్యాఖ్యానంబు నెప్పె.

నా డీ జం ఘు ని చ రి త్ర ము.

చ. విను మొకబ్రాహ్మణుండు కుల

వృత్తము లెల్లదొఱంగి బోయదా

ని నొకత నాలిఁ జేసికొని

నెమ్మిఁ గిరాతులఁగూడి వేటకుం

జనుఁ దిను మాంస మద్దరిత

సక్తుఁడు భోగపరుండు గావునన్

ధనము ఘటింపఁగాఁ దగు వి

ధంబని చూచి వణిగ్గపంబుతోన్.

వ. చెలిమి చేసి కొందఱు గోమట్లు బేహారంబువెంట
దేశాంతరంబునకుం జనఁ దానును వారితోడం గూడి పోవం
బోవ గిరిగహనదుర్గమస్థలంబున నొక్కవనగజంబు.

ఆ. సాతులోని కుఱికి ♦ జనముల నున్నద

లీల నేలఁ బెట్టి ♦ కాలఁ జమరఁ

జొచ్చుటయును భీతి ♦ విచ్చి నల్లిస్కులఁ

బఱచి రెల్లవారుఁ ♦ బటురయమున.

క. ఆయనయుఁ గాందిసీకుం

డై యుత్తరదిక్కు వాతె ♦ సతిదూరముగా

నాయెడ నొకమార్గము గని

పోయెను దానిట్ల పోవఁ ♦ బోవం గెలనన్.

తే. పొదలతఱచున జొంపమై ♦ పొడవుఁ బఱపుఁ

గలిగి వట్టువదనమున ♦ జెలుపు మిగిలి

యున్న వటభూరుహముఁ గని ♦ యుల్ల మచట

నిలువఁగోరిన నామ్రాని ♦ నీడఁ జేరి.

క. వసలతలకుసుమగంధము

గొని సుడివడి గాఢు డస్సి ♦ గొండాకదేర్పిం
దనుపారుచటఁ గూర్చుం

డె నతం డట్లుండ నచ్చ ♦ టికి లలితగతిన్.

వ. ఒక్క మహాబకంబు వచ్చె నద పద్మభవునకుం బ్రసాద
పాత్రం బగుదు నాశీజంఘుండును రాజధర్ముండును ననువేల్లం
బరఁగునాకొక్కెరకు నమ్మజ్జి నివాసం బైయుండు నప్పజ్జీ
యట్లేతెంచి యవ్వీపునిం గాంచి ప్రియంబు దలకొను
చూడ్కి నాదరించి.

క. ఎందుండి యేమిపనికై

యెందుల కేగెదవు భూసు ♦ రేశ్వర ! ప్రీతిం
బొందితి నినుఁ గని తగియెడు

వింద వయితి నాకు నీదు ♦ విధముం జెపుమా.

వ. అని యడిగిన సతం డేను మధ్యదేశీయుండ గౌతముం
డనునొక్కమహనీయచరిత్రునిపుత్రిండ నాలస్యంబున వేదా
ధ్యయనాదివిప్రకర్మవిరహితుండ నయి కామలోలత్వంబున
బోయత యిల్లాలుగా బోయలం గలసియుండి పేదటికంబునకు
నలసి బేహారులవెంట నొకసాతుం గూడి పరదేశంబున కరుగు
చోట గిరిగహనదుర్గమప్రదేశంబున.

క. వసకరి యొక్కటి యాసా

తునకుఁ గవిసి వసచయంబు ♦ ద్రుంపఁగడఁగుసున్

విను మెల్లవారునుం గను

కని బటచిరి భీతి నేను ♦ గాననభూమిన్ .

ఆ. పటచి దిక్కు దప్పి ♦ భాగ్యంబుకల్మి నీ

దై ననిలయమునకు ♦ నరుగుదేరఁ

గంటి ననిన మేలు ♦ గాక నీదారిద్ర్య

మపనయింతుఁజింత ♦ నపనయింపు.

వ. అంతకు నియ్యాతిధ్యంబు గొనుమని రుచిమంతంబు
లగు మందాకినీమీనంబులు సుపకవంబులు దెచ్చి తృప్తియ
గునట్లుగా నతనికి నొసంగి రాత్రియగుటయుం బల్లవపుష్ప
సాంద్రంబగుశయనంబు గల్పించి యబ్బకపతి యద్ధరణీసురు
నితో సముచితసల్లాపంబుల సుఖనిద్రచేసి యారాత్రి గడపి
వేగుటయు నవిప్రపునాలోకించి.

క. వినుమిత్త్రండును రజతముఁ

గనకము బుద్ధియును నాల్గు ♦ కారణములు మ

ర్త్యనిదారిద్ర్యము వాయట

కని దేవగురుండు సెప్పె ♦ సన్నిటిలోన్ .

క. మిత్రుండెక్కుడు కశ్యప

పుత్రుడే ఎగునేను నీకు ♦ భూసురవర ! స

న్నైత్రి యనుష్ఠించెద నట

వాత్రముగా కుండదే య ♦ పారశ్రీకిన్ .

తే. నాసఖుండువిరూపాక్ష ♦ నామధేయుఁ

డతని పురముమధునిజ ♦ మదియు మూఁడు

యోజనములిచ్చటికి దాని ♦ యున్నతెరువు

వట్టి వేచని యాదైత్య ♦ భర్తఁ గనుము.

క. కాంచి యతనితో నేఁ బు

తైంచితి నని చెప్ప మతఁ ♦ డతిప్రీతుండై

కాంచనములు రత్నంబులు

నంచితుఁగాఁజేసి యిచ్చు ♦ నప్పడ నీకుఁ.

క. అని యప్పురిదెన సెప్పినఁ

జని యాతం డతనిఁ గాంచి ♦ సముచితభంగిఁ

వినిపించె రాజధర్మున

కనుగల మగుసఖుఁడ ననియు ♦ నతనిపనుపునన్.

తే. అరుగుదెంచితి ననియు ధ ♦ న్నాధిననియు

న్నిట్లు వినిపించుటయు రాక్ష ♦ సేశ్వరుండు

దేరికొనఁజూచి యాత్మ ని ♦ ప్పాఱుఁ డధముఁ

డగుట దోఁచుచు నున్నది ♦ యడుగవలయు.

వ. అని తలంచి.

క. కులమును విద్యయు వృత్తముఁ

గలరూపెఱిగింపుమనిన ♦ గలఁగక తన్నుం

దెలియంగఁ జెప్పెవిప్రుం

డలఘుం డగునసురపతియు ♦ నవికృతుఁడగుచున్.

క. ఇతఁడెట్టిఁడైన నేమగు

నతనికి సఖుఁడట్టె బకమ ♦ హత్తరసఖ్యం

బితనిం బాణిముఁ జేయదె

యితనికిఁ దృప్తియగునట్లు ♦ లిత్తుధనంబుల్.

అని నిశ్చయించి యతనికి నాహారసంబారంబులు స
మీచినంబులుగా నిర్వర్తింపఁదగువారి నియోగించి మఱునాఁ
డు కార్తికపౌర్ణమాసియైన భూసురసహస్రంబులు దనగృ
హంబునం బసిండిపల్లెరంబుల భోజనంబులు నేయను బహు
శదక్షీణలు పరిగ్రహింపనుం గలనై మిత్తికక్రియానుష్ఠానంబులు
గలిగిన నమ్మహాజనంబులలోఁ గలపి యత్యంతాదరంబున.

క. మహనీయబహుళిపూజా

సహితంబుగ భోజనంబు ♦ సంప్రీతిగ న

మృహితాత్ముఁడువడసెను దు

ర్వహభారము గాఁగఁ గనక ♦ రాశియు మణులున్..

చ. కుడిచిపల్లెరంబు ను న

కుంతతహర్షముతోడనిచ్చినం

గిడు ముద మంద యెత్తికొని

గాఢభరంబుననోర్చి మోఁపగా

మెడయును మూఁపు వీపులును

మిక్కిలినొప్పునఁగొంకువోవ నె

క్కుడువెస నేగుదెంచెఁ గని

కొక్కెర సమ్మదమంద మట్టికిన్

తే. అట్లు సంశోషమునఁ జేలి ♦ యతనిడప్పి

వోవ బకవల్లభుఁడు పక్షి ♦ పుటయుగమున

నల్ల వీచి యాహార స ♦ మర్పణంబు

నేసి నిసి యైన సుఖనిద్ర ♦ నేయుచుండ.

వ. ఆదుర్బాహ్మణుండు దనకు రేపటివయసంబునకు నాహారంబు చింతించి యిమ్మహాబకంబుశరీరంబు గ్రోవ్వీయున్నది దీనియందు మాంసంబు సాలంగల దిది మేమిటి నిద్ర వోయెడు నిప్పుడుసావనడిచి చెండుకొని పోయెదంగాక యని పాపనిశ్చయుండ్డై చీర సక్కుం గట్టికొని యొక్కకాష్టంబు గరయుగంబునం జక్కునమర్చికొని.

క. అందంద మెడయుఁ దలయు స

మందాటోపమునఁ బెక్కు ♦ మాటు లడిచి చా

వుం దెలియఁజూచి యలరెడు

డెందముతో నీక లన్ని ♦ టిని వెస నులిచెదన్.

తే. ఉలిచి బొండువు వ్రొచ్చి మే ♦ నురివి సంజ

డంతయును బుచ్చి పొదుకగా ♦ నమరఁ గట్టి

కొనుచు వేగుబోఁ కగుటయు ♦ జనియె నట్టి

సమయమున మేలుకని దనుజ ♦ ప్రభుండు.

క. పొలవలచె నేమిక్డొకొ

కలిగెను నని తెలఁచి మనసు ♦ గలఁగఁగఁ దనవా

రలతోడ నుగ్గడించుచుఁ

జలియించుచునుండఁబొద్దు ♦ జామెక్కుటయున్.

వ. రాజధర్మనిం దలంచి.

ఉ. నిచ్చలువచ్చు రేపకడ

నెయ్యమెలర్పఁగ మత్సఖుండు నేఁ

డిచ్చటి కేలరాఁడు గుణ

హీనత విప్రునియంగుఁగల్గి నా
యిచ్చఁ దలంచితిం దులువ
యేమి దలంచెనొ యక్కటా ! మదిం
బొచ్చెములేదు నమ్ము బక
పుంగవుఁ డెట్లగునొక్కొ జై వమా !

క. అని దూర వగచి యారయఁ
బనిచెం బనిగఱసి భటుల ♦ బలుపుర వారుం
జని బకముడొక్క యేర్పడఁ
గని యతనికిఁ జెప్పి పుచ్చి ♦ కడువేగమునన్.

వ. అవిప్రునిచొప్ప వట్టి

చ. పరిమెయిఁ బాటి వానిఁ గని
వట్టి వడింబెడకేలుగట్టి తె
చ్చి రసురభ ర్త సూచి యిటు
నేరఁగఁదేవల దీక్యతజ్ఞునిం
బొరిగొని వే తినుం డనినఁ
భోకడ మాలినవారమయ్య యి
ద్దురిత శరీరముందినఁగ
దోషము మాకని వారలొల్లమిన్.

వ. అతండు.

క. తినుఁడు తినకుండుఁ జేమై
నను జేయుఁడు వీని నేల ♦ నాముందటికిం

గొనివచ్చితి రని పలికిన

దనుజులు పురివెడలఁ దెచ్చి ♦ తద్దాత్రంబున్.

క. నెడకోత నెత్తు రొలుకం

బడఁద్రోచిన వచ్చి కుక్క ♦ పదుపువెనుకకున్

జడిసెఁ గబళింప నొల్లక

కడుపులు నకనకపడంగఁ ♦ గౌరవముఖ్యా.

వ. అనిచెప్పి భీష్మంశు.

క. విను మది యట్టిద కుక్కలుఁ

దినఁగా రోయుం గృతఘ్ను ♦ దేహముమాంసం

బని చెప్ప నాగమంబులు

మనుజేశ్వరి ! తెల్లమయ్యె ♦ మసకిచ్చోటన్.

వ. అని పలికి వెండియు నిట్లనియె.

క. పురపురఁబొక్కుచు బకపని

కరంక నుటఁ దేరఁ బనిచి ♦ గౌరవమున నె

య్యురుఁ దాను సగ్ని యిచ్చి య

సురపతి యున్నంతవచ్చె ♦ సురపతి నెమ్మిన్.

క. కని యతఁడు సంభ్రమంబును

విసయంబును బెరయ గార ♦ వించి యడిగె నా

తని రాజధర్ము నీవే

యని దైన్యము దోష నగచి ♦ యశ్రులు దొరఁగన్.

వ. అట్లడిగిన సమరవిభుండు సీసఖుండు చతుర్ముఖునకు

సఖండగుట యెఱుంగవే వానికి వగవనేల యవ్వారిజాసనుండు

దనపాలికి ననుదినంబు వాఁడువచ్చుటం గోరుచుండుంగావున.

క. పలుమాఱును రామిక ను

తలపడియెడు దాన నిట్టి ♦ దశ సతఁడొండెం
జెలి యగుట నితనిడొక్కకు

చలఘువిధి వహి యిచ్చి ♦ తది మేలకదా.

వ. అట్లగ్నిసంస్కారంబు నేసి నీవు వచ్చినయనంతరంబ
తచ్చితాసమీపంబుచ.

క. కడు నర్మిలిఁ గ్రేవుంజను

గుమపఁ దొడఁగె నొక్కసురభి ♦ గుఱువా ల్బెరయం
బడువల్సవక్త్ర) ఫేనము

నుడిగాలిం దూలిపడియె ♦ సాదపై ననఘా.

వ. దానంజేసి యన్నాడిజంఘుండు సంజీవితండయి యెప్ప
టియట్లయొప్పెనునాకారంబుతో లరుగు దెంచుచున్నవాఁడి
ట్లగుటకుంగారణం బద్దేవునిచిత్తంబు నుహానుభావంబు.

క. అని చెప్పె నంత బకపతి

సనుదెంచెను దనుజపతికి ♦ సమ్మదమెనఁగన్
మునువాసవుఁ డజువాక్యము

నన వాశనిబద్ధఁజేసి ♦ నాఁ డవిప్రుఁ.

క. ఆనాడిజంఘుండును

దాని నెఱిఁగి భూసురునకుఁ ♦ దనకతముచ న
దీనదశ యగుట కోర్వక

వానివిషువు గోగి వేఁడె ♦ వరముగ చిందుగ్రీన్.

చ. అతడునుదివ్యబోధమున

నాసమయంబున బ్రహ్మసత్కృపా
న్వీతుడగుచేర్పడం గని వి

నీతతముండగురాజధర్మపాం

భిత యొసరించె విపునకుఁ

జేర్చిరి తెచ్చినవారు తద్దన

ప్రీతియు దైత్యనాయకుఁడు

వంప బకాధిపుఁబ్రస్తుతించుచున్.

వ. అవ్విప్పుండు ధనసంచయంబు మోచికొని మరలి
మరలి చూచుచు సంభ్రామంబునం బోయెఁ దదనంతరంబ.

క. సురపతియుఁ ద్రివిష్టపమున

కరిగె బకాధీశుఁడును ని ధ కాలయమునకున్

గరిమంబు మోచయఁ జనియెం

బరితుష్టుండగుచు దైత్య ధ పాలుం డనుపన్.

క. అని చెప్పి తాత యిట్లను

మనుమనితో నాదరమున ధ మఱియును బ్రహ్మ

ఘ్ననకును నిష్కృతి గలుగును

వినము కృతఘ్ననకు లేడు ధ విమలచరిత్రా.

క. ఆరయ మిత్రదోహము

దారుణ మగుపాతకము గృ ధ తఘ్నతకంఠెన్

వైరముగొని విషవవలయు

నాచెందుతెఱుగులవారి. ధ నాప్తులనై నన్.

- క. మిత్తుండ్లై హీకములు నా
ముత్తికములునై నభద్ర ♦ ములు దలకొలుపున్
మిత్త్రధనంబులలోనను
మిత్తుడ యెక్కు డనుమాట ♦ మెత్తురు ప్రిజ్ఞల్.
క. ఉత్తమకులజుడు సుగుణా
యత్తుడు సున్నహమతియు ♦ సగుమిత్తునకుం
జిత్తమెలర్చు తెఱంగునఁ
బొత్తున మనవలయు శుభము ♦ బొందవలసినన్.

చిరకారియను మునికుమారుని చరిత్రము.

- క. అతఁడు చిరకాలనువిచా
రితంబుగాఁ జేసి యాచ ♦ రించుం గురుభూ
పతివర్య యెద్దియును నది
గతముగఁ జిరకారినామ ♦ కంబునఁ బరగున్.
సీ. విను మొక్క కారణం ♦ బున ముని పత్నిపైఁ
గోపించిచంప న ♦ కొడుకుఁ బనిచి
యెటయేని వెడలి పో ♦ పుటయును బనులెల్లఁ
జిరవిచారముతోడఁ ♦ జేయుఁగాన
నచ్చిరకారి యి ♦ ట్లనివిచారించె జ
సకుపతిపు సేత మా ♦ సంగరాదు
తల్లెఁజంపుటయును ♦ దగదు తండ్రితలంపు
దప్పింతుఁగాకని ♦ తలఁతునేనెఁ

తే. గల్మషం బంశుఁ దాచి స ♦ త్కర్మవిదులు
మాతృరక్ష గర్తవ్య మె ♦ మ్మాడ్కినై సఁ
బుత్త్రబావ మస్వాతంత్య్ర ♦ మునకు నెలవు
వాపమడగింప నెవ్వల ♦ నోపునొక్కొ.

క. జననీవధంబు సేసిన
నినునూనమె సరక మగుట ♦ యని యడిగితిఁబో
జనకానమాన మొనరిం
చినవానికి సరకమున వ ♦ సింపఁగ వలదే.

తే. తల్లి ధాత్రిక బీజంబు ♦ తండ్రి పెట్టు
వంశధర్మకార్యముగ నిది ♦ వారిభంగి
యేను బొత్తులవాడె స ♦ య్యిరువురకును
వీరలం దిస్స డెవ్వరి ♦ విషుచువాడె.

వ. అని విచారించి తలంచుకొని,

క. జనకుఁడు యేనె జన్మిం
చినవాడను జనకుపంపు ♦ సేసినఁబాయు
దచయనిపాపము లనియును
వినియుండుదుఁ డలఁపులింక ♦ వేయును నేలా.

క. జనకుఁడు దపమును ధర్మం
బును విద్యయుఁ బరమదైవ ♦ మును గావున నా
తనికిఁ బ్రియం బగుపని సే
సిలడేవతలెల్లఁ బ్రీతిఁ ♦ జెందుట గలుగ్.

స. అది విలక్షితమున దగ్గరై కంగుల దలంచు.

చ. కరచరణాదసంఘటిత

కాయముసంజననంబు వహింపు

స్థిరశీఘ్రబోలె దల్లిదెస

నైదిగాదొకొ యట్లుగాక మ

ర్భర, మగుగర్భభేదముచు

బట్టికెనె నిజదేహచింతిసె

భరమొకయింతి లేక పడు

వాటులు సక్కట యెక్కుడింతకు.

౪. వచ్చిపోయిచూచు ♦ వాడుగాకిడుమల

బడునె తల్లివోలె ♦ బట్టితోడ

దండ్ర చెప్ప నిట్లు ♦ ధర్మశాస్త్రంబు

నంబ గౌరవమున ♦ సద్ధికి యగుట.

౫. బాలుడైన గొడుగు ♦ ప్రాణుడైన నువ్వు

క్షేననొక్కవిధమ ♦ యర్థలియును

అరయ భరము తల్లి ♦ కాపదాంబు

గంబుకలిమి కేల్ల ♦ గారిణంబు.

౬. తుద్రీజంతువులకు ♦ గురులకు నెమ్మొయి

దలంప నొక్క హిమ ♦ తల్లివలయు

నూటడిల్లగలదె ♦ యెందునోటులను వ

స్తువు నివాసమైన ♦ చోటగాక.

౭. అప్పుడె యసమర్థుం డగు,

అప్పుడె గుఱి యగు నొక్క ♦ మైత్రీచు జగం

బస్సుడ మాతృవియోగం,
బెప్పుడువాటిల్లె నపుడ ♦ యెంతయుఁదూలున్.

క. కలవాఁడు లేనివాఁడు న,
బలుఁ డబలుఁడు మూఢబుద్ధి ♦ ప్రౌఢుండనఁగా
వలదెవ్వరికై న జనని
కలిమియ యత్యంతసౌఖ్య ♦ కరమై యుండున్.

తే. ఇట్టిజనని వధించుట ♦ యెల్లభంగి
నధికపాపపయోరాశి ♦ యందు ముంచు
దీని నెఱుంగఁడె పసులవాఁ ♦ డైన వధకు
నేల తెంపు వాటిలుఁ జేతు ♦ లెట్టులాడు.

వ. అని యిట్లు పెక్కుభంగుల నూహించుచుఁ జిర్
కారియగుట నతండు శీఘ్రకారిగాకయుండం దడవెంతయేని
యుం గలిగె నంతకుం దదీయజనకుండు.

క. వెడపనికి నాలిఁ జంపం
గొడుగుఁ బనిచి వచ్చినాఁడఁ ♦ గ్రూరత్వమునం
గడవంబడునొక్క పని యని
కడువెనఁ జనుదెంచె నశ్రు ♦ కణములు దొరగన్.

వ. అట్లు సనుదెంచునప్పుడు.

క. చిరకారి యెట్లునుం దన
చిరకారిఁ జూపుఁగాక ♦ శీఘ్రపుఁజేతన్
గురటిల్లఁ జేయునే నను
వెరవరి వాఁ డిట్టిపనికి ♦ వేగిరపడునే.

వ. అని పుత్రు నుద్దేశించి.

చ. చిరముగ గర్భవాసమునఁ

జెందితిపుత్ర ! చిరంబుగాఁగ ని ।

న్నరసెఁ గదయ్య తల్లి యన

యంబును నేఁ బనుపంగఁ బూనియుం

జరమగునట్టు లితైఱఁగు

సేతఁదలంచితీయేని సత్కృపా

పర చిరకారి నాఁ బరఁగు

బాసితనామము సార్థకంబగున్.

ఆ. నాకు నాతపంబు ♦ నకు నిందరాకుండ

మరితభయమునిన్నుఁ ♦ బొరయకుండ

నెమ్మిఁ జేసి తన్న ! ♦ నీచిరకారిత

సకలభూతిములును ♦ సంస్తుతింప.

వ. అనుచుం జనుదెంచి నివాసంబు ప్రవేశించినం గని
చిరకారి నిజకరంబున నున్నవధసాధనంబు డిగ్గ విడిచి యగ్గా
తమవంశవర్షచరణంబులు శిరంబుమోనం బ్రణామం
బు సేసెం బత్నియుం జాగిలి మ్రొక్కె నయ్యిరువుర నెత్తి
శోకబాష్పంబులానందాశ్రువులుగా నమ్మునివరుండుదనయుని
గాఢాలింగనంబును మూర్ధఘ్రాణంబును జేసి దీవనలం
బొగడ్తల సభినందించి దానును వారును సుఖాసీనుఁడై యుండి
యిట్లనియె.

క. కార్యవిచారము చిరముగ

ధైర్యముతో నడవవలయుఁ ♦ దత్తత్క్రియలం

కాదుర్వై నాదుర్వైను పోయె

నాదుర్వైను చెయ్యదురు గొల్పె ♦ యగుబుడిగముగిన్.

స. అది నాదోశించు చ్చు చొకొంచెర కొర క్కొండు సగల

చుకొంటి విచిత్రం గొండె.

౩. ముద్రించుము శత్రుత్వము

బ్రాహ్మయు చెవాత్రితయును ♦ బరికింగు సెవా

గ్రతుడు చిరతరగణనా

హుస్తియముగి దాచునెల్ల ♦ సెభ మూల గలహాళ .

౪. కామ్యు గురువంశోత్తమ !

నీ నీ నీదనత్రికార ♦ విశ్చయము చేరి

స్మృతి నామలయముమీ యన

గావించుం గరిములై ♦ కార్యక్షలములక .

౫. పేసా మచిరవృత్తె శిసా

నని కర్తవ్య నావహించు ♦ బహుత్వాం

గానూ ! చిరభావిత్రిశు

గోహుణకృతము శోభ మూ ♦ దేవ మూ చెచ్చెన్ .

ప్రతిభా మహా గీతము.

స గ పూర్ణ ము.

ఆంధ్ర ప్రచారిణి గ్రంథనిలయము.

రాజమహేంద్రవరము.

(1911.)

నవలలు:—నవరసభరితములగు నవలలు, పుణ్యచరిత్రములు, పురాణములు, ముచ్చటైన బొమ్మలతో, ముద్దులూబకు క్యాలిగో బైండుతో 20 పుటలకుఁ దక్కువగాకొండ, రెండుమాసములకొక్కటిగా వెలువడుచుండును.

నిబంధనలు.

1. ఇందుఁ జందాదారుగఁ జేరువారు ప్రవేశరుసుము క్రింద రు 0.8.0 లు ముందుగా చెల్లింపవలయును.

2. ఇందు రెండేసిమాసముల కొక్కటిగ వెలువడుచుండు క్యాలిగో బైండుగల ప్రతిగ్రంథమును రు 1.0.0 వెలకుఁ జందాదారులకుఁబంపుచుండుము.

3. గ్రంథములఁ బంపుటకగు పోస్టేజి మొదలగు ఖర్చులన్నియును జందాదారులే భరించవలయును.

4. చందాదారులగువారు వెనుకటి గ్రంథములన్నియును గొనవలయునను నియమములేదు, కాని వారుకోరినచో వెనుకటి పుస్తకములు కూడఁ జందాదారుల వెలకే పంపుచుండుము. క్రొత్తగ వెలువడుచుండు గ్రంథములు మాత్రము చందాదారులు తప్పక పుచ్చుకొను చుండవలెను.

5. ఇందుఁ బ్రకటింపఁబడు ననుబంధములు చందాదారులు తప్పక పుచ్చుకొవలయునను నియమములేదు, కోరినవారికే పంపుచుండుము.

6. సంవత్సరముచందాతనగా ముందుప్రకటింపఁబడు ఆఱుపుస్తకములకు రు 7-2.0 లు . ముందుగఁబంపువారికి ఆఱుపుస్తకములవలకు ప్రతి పుస్తకమును రిజిష్టరు బుక్కుపోట్టుగా పంపుచుండుము. అట్లుపంపినవారికి ప్రతి పుస్తకమునకు చెల్లింపవలసిన మనిత్రార్థ కమీషను 0.12.0 లును రిజిష్టరు ఖర్చు 0.12.0 లు రు 1.8.0 లును కూడివచ్చును.

(జూలై 1822)

అధ్యక్షుడు,
అద్దేవల్లి లక్ష్మణస్వామి.

న ర స్వ తీ వా చ క పు స్త క ము లు .

ఈ వాచకములు నూతనపద్ధతుల ననుసరించి అనేకనూతన విషయములు చేర్చి విద్యార్థుల కత్యంతోపయోగముగ నుండునట్లు తరగతివారీగా ('gradation' అనునది) వ్రాయబడినవి. ఇందుముఖ్యములైన యనేక విషయములు చేర్చబడినవి. అందులో గొన్ని ప్రధానములైనవి:- దైవభక్తి, గురుభక్తి, పరమేశ్వరార్పణము, తియ్యకపంతు బాలభట్ల

ద్యమము (Scout Movement), పతివ్రతలు (Pious women) గమనింపవలసిన లక్షణములు, అనేక ప్రవృత్తల చరిత్రములు, భారతివీరుల చరిత్రలు, రామాయణకథలు, పురాణోత్సాహములు, మనదేశకృషి, వాణిజ్య పారిశ్రామికాది విద్యలు, ఈ మొదలగు ననేకాంశములనుగూర్చి బాలబాలికలు అతిసూక్ష్మముగ గ్రహించురీతిని, ఆ పాఠ్యాయుల బోధనాపద్ధతి కనువుగ నుండునట్లు, (preparation notes) నున్నపుగ వ్రాసికొనుటకు వీలగునట్టి పద్ధతిని మంజీరచనానైపుణ్యముతో, మిగుల సొంపుగ వ్రాయబడినవి. ఇందు వేమనశతకము, నుచుతిశతకము, భర్తృహరినుభాషితము మొదలగు పుస్తకములనుండి తరగతివారి ననుసరించి నీతిదాయకములైన పద్యములు చేర్చబడినవి. నుమారు పనునైదు సంవత్సరములనుండి స్కూల్స్ Sub-assistant ఇన్స్పెక్టరుగా పనిచేసినట్టియు, మంచి యనుభవము కలిగినట్టియు శ్రీ ఘోష రాఘవేంద్రరావుపంతులు గారు వ్రాసిన పుస్తకములెట్లుండుననియు నుపాధ్యాయులలోకమునకు విదితమే.

మొదటితరగతి 0-3-0 | మూడవతరగతి 0-4-0 | ఐదవతరగతి 0-6-0
రెండవతరగతి 0-3-0 | నాల్గవతరగతి 0-5-0 | ఆఱవతరగతి 0-7-0
సరస్వతీగణితబోధిని 0-2-1

7, 8 తరగతులవాచకములు అచ్చురూపునవి.

GODAVARY BOOK DEPOT,
Rajahmundry.

